

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: Од почетка године до половине марта наплаћено је за 4,1 милијарду динара више доприноса за ПИО од планираног, а чак 21 милијарду динара више од наплаћених доприноса у истом периоду 2024, рекао је директор Фонда ПИО Реља Огњеновић

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

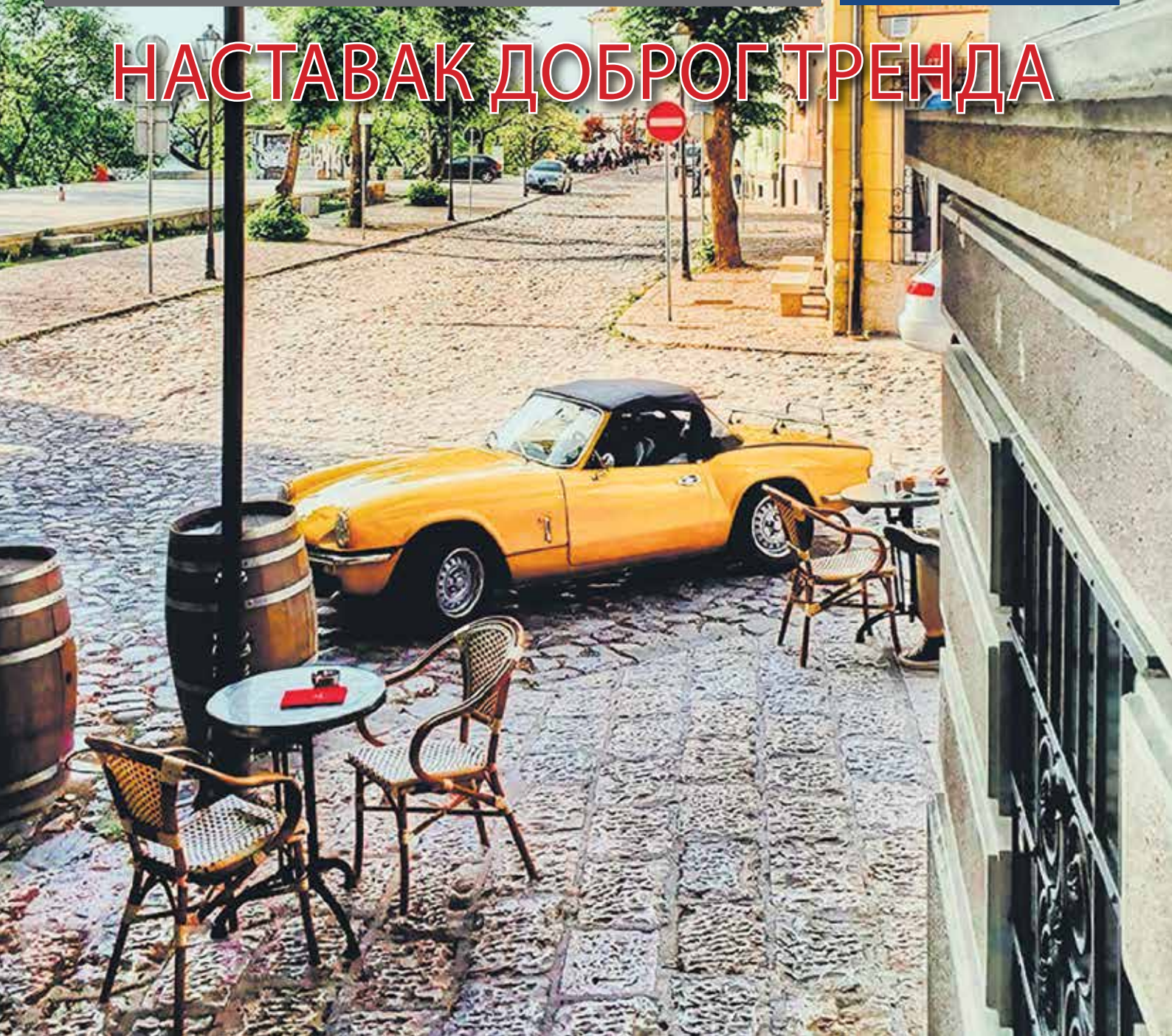
0700/017-017

по цени локалног позива

011/3060-680

за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

НАСТАВАК ДОБРОГ ТРЕНДА

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Реља Огњеновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић

Париска бр. 9,

11000 Београд,

011/2030-742

e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-743

011/2030-744

ШТАМПА:

Штампарија

ЈП „Службени гласник“

Београд

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-743

Рукописи и фотографије

се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Пролећни сат

За нас који себе виде као заточенике зиме, а сваки леп дан пре пролећа као бонус, много позитивних ствари „ниче“ у ово доба године. После досадне, монохроматске сивобеле палете и живота у хибернацији, свуда светло и боје, а жива бића најживља и најживописнија. За неке је, дакле, пролеће време слава, такођећи исконска радост, али за неке друге тек пасивно-агресивни притисак да буду вредни, весели, оптимистични. Можда ће изненадити једино податак да је ових првих заправо мање, а других скоро две трећине.

Што смо даље од екватора, то су временске промене непредвидиве, а с њима и наше емоције. Иако је повезано с поновним буђењем и рођењем, пролеће је у сваком смислу нестабилна сезона, те се, као и код сваке транзиције, тешко навићи на промене. И сасвим је у реду ако нисмо ентузијастични у вези са тим.

Сезонски умор није болест, али кад се удружи неколико пролећних сила, може да се појача осећање летаргије. Једна од тих сила јесте и летње рачунање времена које, према проценама, примењује око 40 одсто држава на планети. Прво широко прихваћен као ратни напор да се помогне у очувању енергије током Првог светског рата, овај механизам је прошао кроз многе итерације, укидања и усвајања током година. Али једна ствар је остала константна: нагло померање времена за један сат унапред може изазвати путош у унутрашњем сату нашег тела и природном циркадијалном ритму. А тај циркадијални сат утиче на више ствари од спавања, утиче на откуцаје срца, крвни притисак, хормон стреса и метаболизам.

Подешавање времена за један сат можда не изгледа као превише драстична промена, али стручњаци за спавање су приметили забрињавајуће трендове који се јављају током прелазна између стандардног и летњег времена, посебно у марту. Ова питања укључују пораст срчаних проблема, поремећаје расположења, чак и учешће у саобраћајним несрећама. Према студији смртних случајева у саобраћају у САД, у свим годинама које су истраживане број фаталних саобраћајних удеса привремено је скочио првих неколико дана након пролећне промене време-

на. Ризик је био највећи ујутру, а истраживачи су га приписали недостатку сна.

Што се кардијалне везе тиче, Америчко удружење за срце упућује на студије које су указале на пораст броја срчаних удара у први понедељак након почетка летњег рачунања времена и можаних удара два дана након тога.

Много је, дакле, индикација да померање сата унапред, које одбацује наше обрасце спавања, резултира не само повећаним умором, већ и конкретним здравственим претњама. Губитак сата сна неће нас само тог првог дана учинити уморним и нервозним. Тамнија јутра значе више вечерњег светла па тело добија поруку да је још рано за спавање. А мање сна неколико недеља или дуже води ка више здравствених ризика.

– Запамтите, имамо сатове у сваком органу у нашем телу. Ви не померате само сан, померате цело своје тело. То је као велики преокеански брод. А такав брод се полако извлачи. Не можете га само трзнути – рекао је за Њујорк тајмс Роберт Томас, директор у Медицинском центру Beth Israel Deaconess на Универзитету Харвард.

Многе медицинске коморе и удружења широм света слажу се да је време да се укину летње и зимско рачунање времена јер је, тврде, придржавање стандардног времена током целе године боље усклађено са сунцем и људском биологијом, а посебно је корисно за конзистентнији сан.

Док се то не догоди, као самоодбрану од ове врсте умора стручњаци предлажу да се „аларм“ за пролеће подеси мало унапред, односно да се недељу-две пре промене сата раније устаје и раније одлази на спавање. Дан након промене треба што дуже боравити напољу, а у тој првој недељи што више растеретити дневни распоред. Такође је најбоље избегавати дуге војње одмах након промене сата због опасности од поспаности. А лични „резервоар“ допунити сунцем, свежим ваздухом и здравом исхраном.

Свако од нас ће ипак на ову промену реаговати различито јер за подешавање унутрашњег сата не постоји приручник. Једино да будемо пажљивији и стрљивији са собом у овим временима.

М. Јовановић

ПОЗИТИВНИ ФИНАНСИЈСКИ ПОКАЗАТЕЉИ ФОНДА ПИО И У 2025.

Наставак доброг тренда

Коментаришући најновије резултате и финансијску структуру Републичког фонда ПИО, директор Фонда Реља Огњеновић је истакао да су показатељи добри и да се позитиван тренд повећања учешћа изворних прихода у односу на дотације наставља и у овој години.

– Наплаћени доприноси за пензијско и инвалидско осигурање у 2024. години су за 15,5 одсто виши у односу на 2023. годину. Будући да је раст зарада у протеклој години просечно 14,2 одсто, а да су наплаћени доприноси реално виши од тог процента, објашњење је у већем броју запослених. У бази осигураника Фонда ПИО са 31. 12. 2024. имамо евидентирано 2.832.893 осигураника пријављених на обавезно осигурање, што је 0,8 одсто више у односу на исти дан 2023. године. Стално повећање броја лица која раде и којима се уз исплату зарада уплаћују доприноси за пензијско и инвалидско осигурање, доприноси континуирано бољој наплати доприноса, односно константном расту изворних прихода Фонда ПИО – навео је Огњеновић.

Према његовим речима, охрабрују и резултати у првим месецима ове године. Од почетка године до половине марта наплаћено је 192,3 милијарде динара доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, што је за 4,1 милијарду динара више од планираног, а чак 21 мили-

Реља Огњеновић, директор Републичког фонда ПИО

јарду динара више од наплаћених доприноса у истом периоду претходне године.

– Од почетка године исплатили смо децембарску, јануарску и фебруарску пензију. Из сопствених средстава за ове намене обезбеђено је 72,8 одсто, док дотације државе за недостајућа средства за исплату пензија чине 21,9 одсто, а 5,3 одсто су обавезни трансфери државе који би постојали чак и да Фонд има изворне приходе за целовиту исплату пензија – објаснио је директор Фонда ПИО и подсетио да је Фонд од маја до децембра 2022. године пензије за категорију запослених, која је најбројнија, исплаћивао из изворних прихода, односно није повлачио дотације из буџета за те намене.

– Међутим, без обзира на боље изворне приходе Фонда, чињеница је да смо, од 2022. године, имали два пута годишње високе проценте усклађивања пензија, кроз редовна и ванредна повећања, да је од 2023. године смањена стопа доприноса са 25 на 24 одсто, као и да је од 2024. године присутан тренд повећања броја пензионера, и принуђени смо да се ослонимо на подршку из буџета – рекао је Реља Огњеновић.

Он је навео да од укупно 1.657.325 корисника, пензионери из категорије запослених чине 85,1 одсто, односно тачно 1.410.996 корисника, са просечном пензијом 53.621 динар. На примеру пензије за јануар, укупна средства за исплату

бруто пензија и накнада категорији запослених износе 89,2 милијарде динара. Пензионери из категорије самосталних делатности и пољопривредни пензионери заједно чине 14,9 одсто укупног броја и њихове просечне пензије су ниже, па је тиме нижи и износ потребних средстава.

Директор Фонда ПИО је навео да се из године у годину повећава и број корисника претходне старосне пензије. Ова врста права по Закону о ПИО постоји од 1. 1. 2015. године и у тој години је ово право остварило 7.962 корисника. Закључно са 31. 12. 2024. године има укупно 75.215 корисника претходне старосне пензије.

А буџет Фонда, како наводи Огњеновић, растеретио би се и када се из исте касе не би намиривало и здравствено осигурање.

– Према Финансијском плану Фонда за 2025. годину, износ средстава за здравствено осигурање корисника је 104,74 милијарде динара. То је 8,64 одсто од укупних расхода и издатака Фонда, који су за текућу годину пројектовани на 1.217,72 милијарде динара. Уколико би се средства за здравствено осигурање корисника пензија изместила из буџета Фонда ПИО, учешће планираних трансфера из буџета Републике би се смањило са пројектованих 22 на 14,6 одсто – истакао је директор Фонда ПИО, Реља Огњеновић. **Г. О.**

Филијала за град Београд привремено на новој адреси

Од среде, 26. марта 2025. године, све службе Филијале РФ ПИО за град Београд раде на новој адреси, у улици Венизелосова 31, на Дорћолу.

Измештање Филијале на нову адресу је привремено, због потреба реконструкције пословне зграде у Немањиној 30.

Бројеви телефона у Филијали на које се грађани могу обратити су непромењени.

Г. О.

Недавно смо детаљно писали о сразмерним пензијама и у том контексту о подношењу захтева и поступку остваривања права уколико неко има стаж и у нашој земљи и у некој другој држави са којом постоји закључен споразум о социјалном осигурању. Међутим, поставља се питање како да осигураници остваре право на пензију уколико такав споразум није закључен, и које опције су им у том и у другим специфичним случајевима на располагању.

Како нам је објаснила Снежана Милић, шеф Одсека за матичну евиденцију осигураника у Одељењу за матичну евиденцију у Дирекцији Фонда ПИО, осигураници који су радили у иностранству а за време рада нису били обавезно осигурани код иностраног носиоца осигурања, односно уколико су радили у иностранству са којом Србија нема закључен споразум о социјалном осигурању, могу поднети Фонду захтев за утврђивање својства осигураника по основу рада у иностранству.

– Важно је најпре нагласити да је својство осигураника по овом основу могуће утврдити за периоде рада у иностранству закључно са 13. децембром 2019. године, до када је одредба Закона о ПИО која је ово прописивала била на снази. Захтев за утврђивање својства осигураника по основу запослења у иностранству подноси се на прописаном обрасцу који се може добити у филијали Фонда или одштампати са сајта www.pio.rs. На обрасцу захтева наведено је и коју документацију уз захтев треба приложити, а поред наведене документације, филијали Фонда је потребно доставити и копију пасоша на основу које се може утврдити да је особа у периоду за који подноси захтев заиста боравила у иностранству, или други доказ о боравку у иностранству – образложе Снежана Милић.

Како даље наводи наша саговорница, на основу поднетог захтева се спроводи поступак, током којег се цени да ли су испуњени услови за утврђивање својства осигураника по овом основу. Уколико су усло-

БЕСПЛАТНА РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЗА КОРИСНИКЕ ПЕНЗИЈА

Више од 68.000 пријава – објављене коначне ранг-листе

На огласним таблама удружења пензионера и свих организационих јединица Фонда ПИО, 18. марта су објављене коначне ранг-листе корисника пензија који су остварили право на бесплатну десетодневну рехабилитацију у некој од 26 бања Србије у току ове године.

Како наводи др Александар Милошевић, заменик директора Фонда ПИО, за овогодишњи оглас стигло је више од 68.000 пријава корисника, а у бање ће ове године бити упућено 22.000 пензионера. У овај број укључени су и пратиоци корисника новчане накнаде за помоћ и негу другог лица, односно пратиоци корисника којима је неопходна пратња током рехабилитације, којима Фонд такође обезбеђује бесплатан смештај и превоз.

– Након објављивања коначних ранг-листа, процедура је таква да Фонд ПИО писаним путем обавештава кориснике који су остварили ово право, са информацијом у коју бању ће бити упућени, од три жељене бање које су у пријави навели, као и које врсте терапија ће у бањи добити – објашњава др Милошевић.

Заменик директора РФ ПИО додаје да свака бања кориснику мора да пружи уговорене услуге, што подразумева лекарски преглед приликом

Др Александар Милошевић, заменик директора Фонда ПИО

пријема са формирањем историје болести, ЕКГ, основне и циљане лабораторијске анализе, редовне лекарске визите сваког радног дана, надзор лекара 24 сата током укупног боравка у бањи, као и све терапијске процедуре из области из којих се пружају услуге – најмање три врсте терапија и издавање отпусне листе.

– Фонд, по објављивању коначних ранг-листа, рехабилитационим центрима доставља спискове пензионера који су остварили право по овогодишњем огласу, а потом се директно из бања позивају корисници ради договора о отпочињању рехабилитације. Реално је да већ почетком априла из бања почну да позивају прве пензионере на рехабилитацију. О термину коришћења рехабилитације, у

смислу евентуалног померања датума у односу на предлог бање, због објективних околности, пензионери се договарају директно са бањом – наводи др Александар Милошевић.

На овогодишњим листама жеља корисника, као и претходних година, најчешће су се нашле Врњачка Бања, затим Бања Ковиљача, Кањижа, Сокобања, врднички „Термал“.

Подсећамо да је списак установа из Правилника о друштвеном стандарду корисника пензија РФ ПИО од ове године проширен за још две бање – Матарушку и Богutowачку, као и да ће током 2025. године у бање бити упућен број корисника који је једнак укупно пријављеним расположивим капацитетима бања.

В. Кадиф Станковић

СПЕЦИФИЧНОСТИ РАДА У ИНОСТРАНСТВУ

Како до права из ПИО без међународног споразума

Са Шпанијом Србија нема потписан споразум и не постоји могућност исплате пензија

ви испуњени, у решењу којим се одлучује о захтеву одређује се износ који је потребно уплатити на име доприноса за ПИО.

– Стаж по основу рада у иностранству може да се утврди лицу које је радило у иностранству закључно са 13. децембром 2019. године, а тамо се нису плаћали доприноси за ПИО, или су се доприноси плаћали али по основу тог стажа лице не може да оствари право на пензију, или не може да је користи ван њене територије – наводи Снежана Милић.

Након наведене измене Закона о ПИО, која се односи на утврђивање својства осигураника по основу рада у иностран-

ству, дакле од 14. децембра 2019. године, лица која раде у државама са којима Република Србија нема потписан споразум о социјалном осигурању, а која имају пребивалиште на територији Републике Србије, и нису у осигурању, могу себи уплаћивати доприносе по основу члана 15 Закона о ПИО на једну од 13 понуђених основица коју сами одаберу – на тај начин могу регулисати своје пензијско и инвалидско осигурање и за време рада у иностранству, а када испуне законом прописане услове, на основу овако оствареног стажа могу остварити право на пензију у Републици

Србији. Својство осигураника по овом основу стиче се даном подношења захтева, а може се стећи најраније 30 дана пре подношења захтева.

Говорећи о још једној врсти рада у иностранству, Снежана Милић је подсетила на још једну измену Закона о ПИО, која се односи на такозване фриленсере.

– Законом о изменама и допунама Закона о ПИО, који је ступио на снагу 14. децембра 2019. године, такође је допуњен члан 12, став 1 Закона на начин да је додата тачка За којом је прописано да су осигураници самосталних делатности лица која раде на територији Републике Србије за страног послодавца који нема регистровано представништво у Републици Србији, код кога за обављени посао остварују уговорену накнаду под условом да нису осигурани по другом основу. Без обзира на врсту уговора који су закључили са страним послодавцем, ова лица стичу својство осигураника самосталних делатности, а накнада коју остваре за обављени посао има карактер уговорене накнаде. Тим изменама Закона о ПИО такође је предвиђено да се на ове осигуранике у погледу обавезе плаћања доприноса за ПИО, рокова и обавеза подношења

пореских пријава примењују прописи из надлежности Министарства финансија – наводи Снежана Милић.

На тај начин је фриленсерима, односно у овом случају особама које живе у нашој земљи а путем интернета обављају послове за компаније које су регистроване у другим земљама, омогућено да регулишу своје пензијско и инвалидско осигурање и остваре право на пензију у Србији када испуне за то законом прописане услове.

Помоћница начелника Одељења за ПИО по међународним уговорима у Дирекцији Фонда, Марија Бакић, истакла је још неке од специфичних ситуација у којима се осигураници могу наћи када је реч о раду у једној држави а остваривању права на пензију у другој, уколико не постоји потписана конвенција.

– Уколико осигураник који живи на територији Републике Србије има стаж у некој од држава са којом Република Србија нема потписан споразум о социјалном осигурању, једина опција је да се сам информише о законским прописима те државе, и о томе да ли може остварити право на пензију и на који начин. Још једна од могућих ситуација је рецимо да неко има стаж остварен у Републици Србији, довољан за остваривање права на пензију, али има пребивалиште на територији друге државе са којом Република Србија нема потписан споразум о социјалном осигурању, нити постоји уговорен трансфер, односно могућност исплате пензије из Србије у ту другу државу. У том случају осигураник мора поднети захтев за остваривање права на пензију филијали Фонда ПИО према месту последњег осигурања, а исплата пензије се може вршити на територији Србије преко овлашћеног лица – објашњава Марија Бакић.

Весна Кадих Станковић

Исплата пензија ван територије Србије

Пензије и остала права из ПИО остварена у Србији, Фонд ПИО исплаћује корисницима у 30 земаља света, не рачунајући бивше републике СФРЈ. Према подацима Фонда за 2024. годину, од укупно 13.640 корисника, 7.157 корисника живи у Немачкој, затим следи Аустрија са 2.606 корисника, у Мађарској је 1.471 корисник, у Шведској 280, Швајцарској 246, у Француској 219, у Чешкој 160, у САД 154 корисника итд. Најмање наших корисника има у Мексику, где се шаљу три пензије, затим се у Грчку исплаћују четири, на Нови Зеланд пет, у Турску осам.

По овом основу је током протекле године трансферисано више од 2,9 милијарди динара, а ове припадности исплаћују се тромесечно, због високих административних трошкова и релативно ниских износа.

Када је реч о корисницима пензија и осталих права из ПИО који живе у државама насталим на простору бивше СФРЈ, Фонд ПИО исплаћује припадности за укупно 50.948 корисника. Највише их је у Републици Српској – 13.143 корисника, и у Хрватској – 12.732 корисника, затим у Федерацији БиХ 8.956, у Црној Гори 6.964, Северној Македонији 5.937 и Словенији 3.215 корисника.

Око 92,9 милиона евра је током 2024. трансферисано по овом основу, а права из ПИО се у бивше републике СФРЈ исплаћују месечно, у текућем за претходни месец.

Доприноси за уметнике и свештенике

Особе које обављају делатности у култури, односно врше свештеничку или верску службу, постале су обавезно осигуране променама прописа којима је било уређено пензијском и инвалидско осигурање, почев од 1. јула 1983. године. На тај начин проширен је круг осигураника самосталних делатности и уређено је питање пензијског и инвалидског осигурања самосталних уметника, односно свештеника и верских службеника. У ранијем периоду ова лица су била осигурана само по сопственом захтеву, у складу са закљученим уговорима о спровођењу осигурања. Доприносе су плаћали сами, а то осигурање је личило на данашње добровољно осигурање, осим што је било условљено обављањем делатности. По подношењу захтева доносило се решење којим се утврђује својство осигураника, а затим је уплата доприноса постајала обавезна.

Статус уметника или декрет о постављењу

Питање услова за утврђивање обавезног пензијског осигурања уређено је одговарајућим прописима. Законом о култури дефинисан је појам самосталног уметника као физичког лица које ствара ауторска дела из области уметничке делатности, или изводи уметничка и ауторска дела из области уметничке делатности и које самостално, у виду занимања, обавља уметничку делатност. Потребно је и да таквом лицу репрезентативно удружење у култури утврди статус. Уколико лице испуњава прописане услове, односно ако има пословну способност, уметничку делатност обавља као једино или главно занимање и има пребивалиште у Републици Србији, подноси захтев репрезентативном удружењу

за утврђивање статуса, односно упис у чланство. Дакле, један од услова је да уметник главни део својих прихода или све своје приходе остварује управо од те делатности. Наравно, ако је неко у пензијском и инвалидском осигурању по неком другом основу, онда не може да уђе у осигурање као самосталац – уметник. Када репрезентативно удружење прихвати захтев уметника и упише га у чланство, управо тај упис има конститутивно дејство. Дан када је упис регистрован у евиденцији удружења заправо представља и дан почетка обавезног пензијског и инвалидског осигурања за уметника. По упису у чланство, уметник са потврдама удружења треба да оде у надлежну организациону јединицу РФ ПИО, где ће му се регистровати пријава на осигурање. Ова пријава истовремено значи и пријаву на здравствено осигурање, што уметнику омогућава и да користи услуге из здравственог осигурања.

Верски службеници и свештеници делатност обављају у складу са прописима верске организације, а декретом те организације о постављењу и разрешењу одређује се трајање верске службе. Доношењем декрета о постављењу, особе које обављају верску делатност као једино занимање стичу својство осигураника па им од дана постављења тече и обавезно пензијско и инвалидско осигурање и траје све до дана разрешења. Дакле, за њих је декрет о постављењу или разрешењу конститутивни акт, попут уписа уметника у чланство репрезентативног удружења.

Доприноси по опредељеној основици

Уметници и верски службеници плаћају доприносе према основицама осигурања које не

морају да одговарају њиховим реалним, оствареним зарадама. За свештенике и верске службенике уплата доприноса за здравствено, пензијско и инвалидско осигурање врши се из буџета Републике Србије, у висини најниже месечне основице. Осигураник може да се определи и за неку вишу основицу, а износ разлике између најниже и опредељене основице уплаћује сам осигураник, или црква, односно верска заједница. О опредељеној основици обавештава се Пореска управа која и врши задужење доприносима за ПИО и та основица не може да се мења у току године.

Уметници такође доприносе уплаћују према задужењима Пореске управе, где се води и евиденција о уплатама. Локалне самоуправе могу да учествују у уплати доприноса. На пример, град Београд уплаћује доприносе за здравствено, пензијско и инвалидско осигурање уметницима са пребивалиштем на територији града који испуњавају одређене услове. Сличне одлуке постоје у већини јединица локалне самоуправе. Као и за верске службенике, доприноси се уплаћују до висине најниже основице осигурања, а број уметника за који се уплата доприноса врши на овај начин ограничен је буџетом локалне самоуправе. У случају да број пријављених прелази

могућности, приоритет имају они са дужим стажом осигурања. У случају када уметник остварује и приходе по уговору о делу или ауторском уговору, почев од 2006. године пријаве о овим приходима (М-УН) предају се Пореској управи, а не Фонду ПИО. Овако предате пријаве урачунавају се у основицу осигурања, односно Пореска управа умањује задужење за уплату доприноса за износ уплаћен по пријављеној уговореној накнади. Као и верски службеници, уметници могу да се определе за вишу основицу осигурања од најниже. Они онда сами уплаћују разлику износа доприноса између најниже и изабране основице осигурања.

Сабирају се основице осигурања

Све што смо до сада писали односи се на лица која професионалну делатност обављају самостално. То и јесте најчешћа ситуација, али бројни уметници и верски службеници су ангажовани и на други начин. Најчешће је то запослење, и то у установама културе или у образовним институцијама. Ангажовање по уговору о раду подразумева сва права и обавезе из радног односа и у таквом случају су ова лица у потпуности изједначена са другим запосленима, без обзира на професију. Слично је и у случају

ангажовања по основу уговора о делу, или о привременим и повременим пословима. У ранијем периоду, пре измена закона из 2018. године, дешавало се да лице које је било осигурано по основу самосталне делатности буде ангажовано нпр. кроз радни однос са непуним радним временом и на тај начин наруши континуитет стажа осигурања. Наиме, како је радни однос према законским прописима приоритетно осигурање у односу на самосталну делатност, није било могуће утврдити стаж по основу нижег приоритета чак ни у случају да допринеси по приоритетном осигурању не покривају календарско трајање тог осигурања, иако су плаћени допринеси за самосталну делатност коју лице и даље обавља паралелно уз радни однос. Међутим, изменама Закона о ПИО, од 2018. године, уређено је да се у стаж осигурања рачуна време за које је плаћен допринос за ПИО по било ком основу. Ова измена односи се и на раније периоде. Осигураници више не могу да дођу у ситуацију да и поред уплаћених доприноса, због приоритетног осигурања за које допринеси не покривају календарско трајање, немају стаж у континуитету. Наравно, услов је да су плаћени допринеси за самосталну делатност. Основице осигурања по овим основима се сабирају при одређивању висине пензије.

Важно је нагласити да осигураник има обавезу да о свим променама у току осигурања обавести Фонд ПИО, како би се благовремено регистровале одговарајуће пријаве у матичну евиденцију. Дакле, промене статуса у чланству у репрезентативном удружењу, односно доношење декрета од стране цркве (верске заједнице), представљају основ за промене у осигурању. Важно је нагласити да ретроактивни уноси у евиденцију удружења немају дејство, већ се почетак и престанак чланства утврђује са даном када је промена заиста регистрована у евиденцији, о чему удружења издају потврде у складу са законским прописима.

Мирослав Мирић

ПОТВРДЕ О ЖИВОТУ ЗА КОРИСНИКЕ РУСКИХ ПЕНЗИЈА

Овера четири пута годишње

Корисници руских пензија имају обавезу да потврде о животу оверавају у филијалама Фонда ПИО до првог дана другог месеца у тромесечју, односно до 1. фебруара, 1. маја, 1. августа и 1. новембра, како би им исплата руских пензија била редовна и благовремена

У складу са споразумом о социјалном осигурању потписаним између Републике Србије и Руске Федерације, корисници руске пензије са пребивалиштем у Србији имају обавезу да четири пута годишње оверавају у Републичком фонду ПИО потврде о животу, како би им пензија тромесечно била трансферисана на текући рачун.

Будући да су се поједини корисници руске пензије са пребивалиштем у Србији обратили Фонду ПИО примедбама да им је изостала пензија за одређено тромесечје, провером је установљено да нису благовремено достављали потврду о животу или су је достављали руском носиоцу осигурања директно, што је у супротности са потписаним споразумом.

Корисници руских пензија имају обавезу да потврде о животу оверавају у филијалама Фонда ПИО до првог дана другог месеца у тромесечју, односно до 1. фебруара, 1. маја, 1. августа и 1. новембра. Потврде се обједињују у Дирекцији Фонда и након обраде прослеђују Фонду пензијског и социјалног осигурања Руске Федерације, најкасније до првог дана трећег месеца сваког тромесечја. Руска Федерација исплаћује пензије корисницима у иностранству у последњем месецу тромесечја (у марту, јуну, септембру и децембру).

Подсећамо да се потврде о животу бесплатно оверавају у организационим јединицама Фонда (филијалама, службама филијала или испоставама).

Према последњем податку, у Републици Србији има 509

корисника којима Фонд пензијског и социјалног осигурања Руске Федерације исплаћује пензије, док истовремено Републички фонд ПИО исплаћује 23 пензије корисницима којима је пребивалиште на територији Руске Федерације.

Споразум о социјалном осигурању између Републике Србије и Руске Федерације потписан је у Москви, 19. децембра 2017. године, а примењује се од 1. марта 2019. године, након ратификовања у парламентима две државе. Споразумом је обухваћено регулисање права из пензијског и инвалидског осигурања, односно права на старосну, превремену старосну, инвалидску и породичну пензију, као и право на накнаду погребних трошкова, давања у случају повреде на раду и професионалне болести. Посебно је значајно да Споразум омогућава особама које немају довољно стажа осигурања навршеног применом националних прописа, да остваре право на пензију сабирањем периода осигурања навршених у Србији и Русији. Овај споразум примењује се и на осигуране случајеве настале пре његовог ступања на снагу.

Г. О.

ЈОШ ЈЕДНА ПОГОДНОСТ ЗА КОРИСНИКЕ ПЕНЗИОНЕРСКЕ КАРТИЦЕ

У Театру „Одеон“ велики попуст за пензионере

Републички фонд ПИО и Тетар „Одеон“ из Београда потписали су Споразум о међусобној сарадњи у реализацији давања погодности корисницима пензионерских картица. Захваљујући томе, сви пензионери – корисници Пензионерске картице Фонда ПИО – имаће попуст од 50 одсто на цену улазнице за представе Театра „Одеон“, који се налази у улици Краљице Наталије 45.

Попуст се примењује на највише четири улазнице уз једну Пензионерску картицу, купљене у истом моменту, и изузетак су само премијере, када се оваква погодност не може остварити.

Некада чувени биоскоп „Одеон“ је реновиран и претворен у, како наводе, најсавременије

позориште бродвејског типа специјализовано за мјузикле.

Заинтересовани репертоар Театра „Одеон“ могу пратити на сајту www.teatarodeon.rs.

Г. О.

Подизање пензионерских картица одсад у Служби 1

Од петка, 21. марта, пензионери са градских општина Нови Београд, Земун и Сурчин, преузимају своје пензионерске картице на шалтеру Службе Филијале за град Београд 1 на Новом Београду, Булевар уметности 10. Привремени шалтери за преузимање картица у зградама општина Нови Београд и Земун нису више у овој функцији.

Г. О.

Донација амбасаде Јапана Дому здравља Трстеник

Близу девет милиона динара донирала је амбасада Јапана трстеничком Дому здравља „Др Сава Станојевић“. Та средства, према речима председнице општине Трстеник, Милене Турк, намењена су набавци мобилне клинике која ће бити опремљена ултразвуком, дефибрилатором, ЕКГ апаратом и апаратом за лабораторијску дијагностику.

– Циљ овог пројекта је квалитетнија здравствена заштита за сеоско становништво у 33 месне заједнице. Тако ће лекар и медицинска сестра доласком у насељена места омогућити прегледе пацијентима у савременој мобилној амбуланти, а доступнију здравствену заштиту и комфор имаће више од 10 хиљада становника и биће прегледани у месту у коме живе. Овом приликом изражавам велику захвалност народу и амбасади Јапана, која је препознала значај овог пројекта и подржала идеју улагања у ресурсе, са акцентом на старије становништво у рубном подручју наше општине – изјавила је Милена Турк, председница општине Трстеник.

Рашка: омаж знаменитим Српкињама

Општинска организација пензионера Рашка, Поводом Међународног дана жена, организовала је приредбу и омаж „Знамените и заборављене Српкиње“. Овај сценски комад извела је Драмска секција организације пензионера за своје чланове, као и за успешне жене које су дале допринос у својим професијама.

Приредби у Рашки присуствовала је и Биљана Барловац (на слици), директорка Филијале РФ ПИО Краљево, која увек подржава и помаже рад ове општинске организације пензионера. Догађај је показао и одличну међугенерациску сарадњу ученика основних и средњих школа који су учествовали у глумачком омажу и пензионера, чланова Удружења.

Врање: државно признање Школи анимираног филма

Велику колекцију домаћих и светских признања Школа анимираног филма (ШАФ) у Врању довршила је сreteњском Златном медаљом за заслуге у области анимације. Високо државно одличје председник Србије Александар Вучић уручио је директорки ове врањске јавне установе у области културе, Јасмини Стојановић.

Школа анимираног филма, бренд југа Србије у области културе, основана је 1986. године. Кроз ову установу прошло је више од 2.500 полазника који су урадили 350 анимираних филмова из дечје маште.

Респектабилна школа из Врања члан је Светског удружења аниматора „Асифа“, и годинама успешно организује Интернационалну дечју радионицу анимираног филма. Учесници радионице била су деца из Шпаније, Северне Македоније, Румуније, Египта, Мексика, Шведске, Италије, Канаде, САД, Хрватске, Индије, Бугарске, Украјине и Србије. Водитељи група на радионицама били су Роби Енглер (Швајцарска), Пенчо Кунчев (Бугарска), Боривоје Довниковић (Хрватска), Сајоко Кинашита (Јапан), Хитин Донде (Индија) и други светски признати и познати аниматори.

Врањски ШАФ је годинама домаћин учесницима светског Дечјег фестивала анимираног филма „Златни пуж“.

Подстицаји за тракторе и фарме

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и Министарство привреде планирају расписивање два нова јавна позива за мала пољопривредна газдинства, за које ће ова министарства издвојити по 500 милиона динара.

Ове мере подстицаја имају за циљ да пруже помоћ земљорадницима и сточарима. Један конкурс биће усмерен на куповину нових трактора за мале пољопривреднике, док ће други омогућити сточарима са газдинствима до 29 грла сточке да изграде фарме.

Министарство пољопривреде још није прецизирало висину подстицаја за тракторе, али према проценама, износ од 500 милиона динара могао би омогућити куповину око 500 нових трактора, ако подстицај покрива половину цене трактора, који се крећу у ценовном рангу од 2,5 до три милиона динара.

Информатичка обука за жене

Удружење „Женска иницијатива“ из Трстеника започиње нови пројекат – „Жена за будућност“, који ће финансијски подржати Inditex Careers. Прва радионица за информатичку писменост организована је крајем марта, а циљ је да се жене из удаљених села трстеничке општине обуче да рукују модерним технологијама. Планира се да се у наредном периоду обука прошири и на друга места у окружењу.

Ово удружење је одавно позиционирано као лидер у обуци жена које спадају у тешко запошљиве категорије, жена из руралних подручја, жена нижег образовања, Ромкиња и жена које су жртве насиља.

Актуелним пројектом предвиђено је више нивоа обуке у циљу да се старији информатички описмене, а да млађи лакше нађу посао.

Просечна зарада у јануару – 107.476 динара

Републички завод за статистику саопштио је да је просечна бруто зарада обрачуната за јануар 2025. године износила 148.440 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 107.476 динара.

У поређењу са истим месецом претходне године, просечне бруто и нето зараде за јануар 2025. номинално су веће за 12,1 одсто, а реално за 7,2 одсто.

У односу на децембар 2024. године, просечна бруто зарада обрачуната за јануар 2025. номинално је остала на истом нивоу, а реално је мања за 0,6 процената, док је просечна нето зарада номинално мања за 0,8, а реално за 1,4 процента.

Медијална нето зарада за јануар 2025. године износила је 83.031 динар, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до наведеног износа.

Пластеници за жене са села

Ратари са подручја сврљишке општине све више се опредељују за пластеничку производњу повртарских и других култура. Из тих разлога општина Сврљиг, Локални фонд за развој пластеничке производње, учествује на конкурсима донатора и помаже у добијању пластеника. До сада је подељено око 120 пластеника и то углавном женама са села.

Поред пластеника, учеснице на конкурсима добиле су бесплатну обуку и саднице. За многа домаћинства ова грана пољопривреде има економску рачуницу. Тим послом углавном се баве жене, већина су носиоци домаћинства. Оне производе за себе, породицу и за тржиште.

У 2024. Књажевац посетило 22.344 гостију

Општина Књажевац све више привлачи туристе који пред лепотом Мале Венеције никако не остају равнодушни. Према анализи туристичког промета за 2024. годину за цео регион коју је спровео РАРИС, Књажевац је посетило 22.344 туриста, који су остварили 64.132 ноћења.

Такође, у прошлој години Књажевац је посетило 7.067 страних туриста, што је највећи забележен број долазака страних туриста до сада. Највише туриста долази из суседне Бугарске. Омиљена дестинација у источној Србији за бугарске туристе у 2024. са 5.035 долазака и 8.480 ноћења, чини 39 одсто укупног броја долазака бугарских туриста у источну Србију. Домаћих туриста највише је из Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца и Зајечара.

Ваља рећи и то да је просечна дужина боравка домаћих туриста 3,17 дана, а страних 2,08. Број туриста се, очекивано, повећава током лета, када се организују бројне манифестације како у самом Књажевцу, тако и у селима књажевачке општине. Забележен је и пораст броја спортиста који долазе на припреме пред важне утакмице и првенства, те спортски терени, хале и комплекс базена „Бањица“ раде пуним капацитетом.

Дани разговора са Аустријом

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање подсећа осигуранике који имају стаж осигурања навршен у Србији и Аустрији и кориснике права из пензијског и инвалидског осигурања остварених применом билатералног споразума о социјалном осигурању, да се међународни дани разговора са Аустријом одржавају 8. и 9. априла 2025. године у Београду, од 9 до 16 часова (просторије у улици Париска број 9).

На овим разговорима ће саветодавци из аустријског Завода за пензијско осигурање и РФ ПИО Србије пружити бесплатну правну помоћ лицима која остварују права из пензијског и инвалидског осигурања применом споразума из области социјалног осигурања закљученог између наше земље и Аустрије.

Сви заинтересовани су у обавези да пријаве учешће и да закажу термин доласка на број телефона 011/2030-745. Приликом доласка требало би да понесу сву документацију у вези са осигурањем и лична документа.

Исплата грчких пензија у Србији

Грчки надлежни носилац, Електронски – заједнички завод социјалног осигурања (e-EFKA), доставио је обавештење у вези са исплатом корисницима грчке пензије са пребивалиштем у Републици Србији.

Према том обавештењу, грчки надлежни носилац је услед техничког проблема у вези са исплатом пензија на иностране банковне рачуне изван SEPA међубанкарског система (SEPA – Single Euro Payment Area) и у циљу избегавања даљих кашњења у њиховој исплати, у претходном периоду предложио корисницима да доставе податке о рачуну отвореном код грчке банке или, алтернативно, банке друге земље у оквиру SEPA подручја.

Како је овај технички проблем решен крајем децембра 2024, грчки надлежни носилац поново је у могућности да врши исплату пензија корисницима на рачуне отворене у банкама на територији Републике Србије. Корисници којима исплата грчке пензије у претходном периоду није извршена из наведеног разлога, треба да доставе грчком надлежном носиоцу податке о банковном рачуну из банке на територији Србије.

Грчки надлежни носилац замолио је за разумевање настале ситуације која није омогућавала да се адекватно примене одредбе Споразума између Републике Србије и Републике Грчке о социјалном осигурању, и за непријатности којима су били изложени корисници грчке пензије са пребивалиштем у Србији.

ОДРЖАНА СЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ПОКРЕТА ТРЕЋЕГ ДОБА

Више средстава за активности

Трећа седница Скупштине Покрета трећег доба Србије одржана је 12. марта у Београду. Чланови Скупштине разматрали су Дневни ред на коме је, поред усвајања Записника са претходне седнице Скупштине, одржане 14. августа 2024, био и Извештај о раду Покрета за протеклу годину и усвајање Плана рада органа и тела и најзначајнијих активности ПТДС у 2025. Разматрани су и усвојени Финансијски извештај Покрета за прошлу и Финансијски план за текућу годину и изабран је члан Надзорног одбора ПТДС. Изабрани су такође и председник и чланови Организационог одбора 18. Сабора пензионера – Олимпијаде трећег доба Србије Врњачка Бања 2025, до сада Олимпијаде спорта, здравља и културе трећег доба, и усвојен је Програм ове манифестације.

Током дискусије која се односила на усвајање Програма примећено је да ће манифестација од сада у свом имену садржати, како је образложено, „народску реч“ – сабор, а ове године биће одржана у периоду од 30. септембра до 3. октобра. Усвојене су и сугестије да другог дана Сабора у оквиру Базара здравља буде уприличен мини сајам, а у остатку дана и панел-дискусија на тему екологије.

На седници је изабран председник и Организациони одбор 18. Сабора пензионера – Олимпијаде трећег доба Србије Врњачка Бања 2025

Седници Скупштине председавала је председница Покрета трећег доба Србије, мр Драгана Калиновић, а присутнима се обратио и председник Савеза пензионера Србије, проф. др Андреја Савић.

– Пре свега изразио бих задовољство данашњим током седнице Скупштине. Имам осећај да смо после више година лутања ушли у једну мирну луку и зоне позитивне атмосфере и то је врло похвално и охрабрујуће. Мислим да смо прошле године дефинитивно успели да стабилизујемо и профили-

шемо модел организовања ове републичке манифестације – рекао је Савић и истакао да се посебно позитивно показало кадровско појачање, пре свега прихватање функције мр Драгана Калиновић, што је у значајној мери резултирало ојачањем релација са Републичким фондом ПИО.

Навео је и да је кључ унапређења свих ових активности и бољих резултата управо у обезбеђењу бољих финансијских средстава.

– Ми смо већ ове године успели да подигнемо финансијска средства за ову намену, тако да, уз константне спонзоре, у ситуацији смо да заиста без икаквих тензија можемо планирати и врло квалитетно организовати овакву манифестацију. Посебно радује чињеница да смо овај модел проширили на све чланице крвнне организације пензионера у Србији, значи 169 чланица плус удружења, организације у Савезу пензионера КиМ. Имамо и наше традиционалне партнере, Удружење пензионера Србије „Независност“, а отворили смо и разговоре да укључимо и легитимну организацију удружења пензионера из војске – објаснио је председник САПЕНС-а, проф. др Андреја Савић.

М. Симовић-Максимовић

РЕДОВНА СЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ГОП БЕОГРАДА

Ретроспектива прошле и планови за ову годину

Градска организација пензионера Београда одржала је, 27. марта, редовну седницу Скупштине којој су присуствовали и бројни гости: председник Савеза пензионера Србије, проф. др Андреја Савић, потпредседник Савеза Драган Марковић и секретар Драган Петковић, председница Покрета трећег доба Србије Драгана Калиновић и други.

Председница ГОП Београд, Ружица Белановић, водила је радни део седнице. Поред Записника са претходне седнице Скупштине, усвојени су извештаји о раду и финансијском пословању и Извештај Надзорног одбора за 2024, као и Финансијски план и Програм рада за 2025. годину. За члана НО, уместо Симеона Станисављевића који је најалост пре-

минуо, изабран је Вељко Бенак. Кооптирана су и два нова члана Скупштине: Саво Обрадовић и Витомирка Димитријевић.

Након радног дела, председник САПЕНС-а, проф. др Андреја Савић, истакао је да су тренутне друштвене околности компликоване, да трају већ три месеца и наносе штету целокупном друштву. Из тог разлога је САПЕНС упутио апел најширој јавности и својим члановима да утичу на смиривање ситуације и тако допринесу што бржем проналажењу компромисног решења. Савић је нагласио и да је Савез заузео стриктно државотворан став.

– Савез је највећа организација цивилног друштва у Србији. Према последњем попису, чак 22,1 одсто становништва чине пензионери, односно грађани

Председница ГОП Београд, Ружица Белановић, најавила је београдску Олимпијаду

старији од 65 година, што указује на значај који имамо за друштво. Последње три године су биле важне за нас, посебно због успостављања односа са Владом и надлежним државним органима, али и због унапређења сарадње са Фондом ПИО. Уложен труд и рад допринели су да се наш глас по питању усклађивања пензија и те како чује – рекао је Савић.

Он је истакао и значајне промене Правилника о друштвеном стандарду, којим су увећана средства за различите активности организације, те да је прошле године отворена нова област деловања Савеза – унапређење социјалног дијалога и социјална сарадња,

у оквиру које је организовано дводневно саветовање коме су присуствовали сви председници удружења и организација пензионера са подручја Србије. Потписан је и меморандум са Северном Македонијом, а у плану су меморандуми са Националном федерацијом пензионера Словачке и са Мађарском.

Председница ГОП-а, Ружица Белановић, навела је да су пријаве за четврту Олимпијаду, која ће бити одржана 20. маја у Обреновцу, отворене до 9. маја. Учесници који остваре најбоље резултате такмичиће се на републичкој Олимпијади у Врњачкој Бањи.

Д. Лукић Лазовић

Велико интересовање за здравствене прегледе

Једанаести Сајам за пензионере одржан је 15. и 16. марта у Официрском дому у Нишу. Током дводневне манифестације најстарије Нишлије, али и гости из околних места, имали су прилику да се друже, да квалитетно проведу слободно време али и да сазнају нешто ново у вези са исхраном и здравим начином живота.

На сајму је било више од 50 излагача па су се пензионери, зависно од интересовања, на појединим штандовима задржавали дуже, негде краће, а било је и примера да су се на поједина места враћали и више пута. Осим тога, уживали су у пратећем музичком програму, а представљене су им и могућности у области социјалне заштите, помоћи и неге у кући, здраве исхране, правне заштите.

Велико интересовање је било за бесплатне здравствене прегледе. Наиме, у оквиру сајамског програма нишки Дом здравља и Црвени крст имали су посебне пунктове на којима су посетиоци могли да се посаветују са струч-

Заинтересовани грађани могли су да провере вид, крвни притисак, ниво шећера

њацима и да провере здравствено стање, да контролишу крвни притисак, провере вид и ниво шећера у крви. Међу излагачима су биле и медицинске и фармацевтске компаније, банке, осигуравајућа друштва и фирме из области прехранбене индустрије и дијететских суплемената.

Иначе, више од 60.000 пензионера, колико их живи у Нишу, имало је прилику да се на сајму директно упозна са градским институцијама, организацијама, удружењима, појединцима и фирмама које својим радом утичу и доприносе побољшању квалитета живота најстаријих

жitelja, како у локалу тако и на територији читаве Србије.

Сајам је отворио градоначелник Ниша Драгослав Павловић који је поручио да су пензионери важан део друштва и да ће град наставити да ствара услове за још бољи социјални положај најстаријих суграђана.

– Пензионерима у Нишу смо обезбедили бесплатан градски превоз а ускоро ће им бити на располагању клуб пензионера при Геронтолошком центру. Средства за ту намену су издвојена приликом планирања градског буџета јер су нам јасно ставили до знања колико им недо-

стаје функционисање клуба који је укинут 2020. године – рекао је Павловић и најавио додатне погодности за пензионере при куповини одређених производа.

Говорећи о социјалном положају најстаријих жitelja Ниша председник Градске организације пензионера, Мирко Зечевић, нагласио је да је веома важно да пензионери са најнижим примањима имају неку врсту сигурности коју би град могао да им обезбеди повременом новчаном помоћи или неким социјалним пакетима. Он је подсетио да од 60.000 пензионера у граду њих 20.000 спада у ту категорију што, како је рекао, није занемарљив број.

Сајам је и ове године био добро посећен, а организатори: Банка Поштанска штедионица, Дунав осигурање, град Ниш и Градска организација пензионера, најавили су да ће и наредне године бити организован у истом формату са основним циљем да пензионерима омогући лакши и квалитетнији живот.

Љ. Глоговац

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА БАНКЕ ПОШТАНСКА ШТЕДИОНИЦА

Признање за Глас осигураника

Удружење пензионера Банке Поштанска штедионица, на челу са председницом Слободанком Цецом Илић, организовало је 12. марта прославу поводом 46 година постојања и Међународног дана жена. Свечаности у Дому Војске Србије присуствовали су чланови, сарадници и бројни гости.

Овај значајан датум био је прилика да се ода признање онима који су деценијама посвећени раду Удружења и неговању пријатељства међу пензионерима. Најстаријим члановима, који су део Удружења од његовог оснивања, у знак захвалности за дугогодишњу преданост и допринос, додељене су плакете. Као потврду дуге и успешне сарадње, признања

су добили сарадници, али и представници медија који су пратили и промовисали активности удружења. Међу добитницима плакете је и наш часопис, Глас осигураника, чиме је крунисана дугогодишња успешна сарадња.

Председница Слободанка Цеца Илић је истакла да Удружење посебну захвалност дугује мр Бојану Кекићу, председнику Надзорног одбора Банке Поштанска штедионица, захваљујући чијој несебичној подршци је могућа реализација бројних активности ове пензионерске организације.

Након доделе плакете уследио је свечани ручак и забава

Плакету за успешну сарадњу добио је и Глас осигураника

Добитници признања Удружења пензионера Банке Поштанска штедионица

уз одличну музику и сјајну атмосферу. УП Банке Поштанска штедионица поручује да ће и убудуће наставити своју мисију окупљања бивших запослених и подстицања дружења и међусобне подршке. Овај догађај је још једном показао колико је заједништво важно и како пензионери, након радног века, могу остати активни, повезани и важни за друштво у целини.

Д. Лукић Лазовић

ДВЕ ПЕТИНЕ ЖЕНА СТАРИЈИХ ОД 65 ГОДИНА БИЛО ИЗЛОЖЕНО НЕКОМ ОБЛИКУ НАСИЉА

Најбројније, а најневидљивије

Скоро 40 одсто жена старијих од 65 година биле су жртве насиља у кући или на јавном месту, или су насиље доживеле као сведоци – резултати су истраживања из публикације „Насиље над старијим женама – последњи табу“. Чешће жртве насиља су биле жене које живе у руралним подручјима (скоро половина испитаних); затим које су нижег нивоа образовања (53 одсто са основним образовањем); које су се суочавале са материјалним тешкоћама и

Конференцијом је обележен завршетак пројекта „Превенција насиља над старијим женама“

биле лошијег здравственог стања, показали су још резултати настали у оквиру пројекта „Превенција насиља над старијим женама“, спроведеног у периоду од 1. децембра 2024. до 28. фебруара 2025. Пројекат је финансијски подржао Кабинет министарке без портфеља задужене за координацију активности у области родне равноправности, спречавања насиља над женама и економског и политичког оснаживања

жена. Резултати су објављени последњег дана фебруара на конференцији на којој је обележен завршетак пројекта насталог на, како је истакнуто, једином истраживању овог типа у Србији а вероватно и региону, и у нади да ће се након што се његови резултати чују покренути добре активности у циљу рушења овог табуа.

Студија, урађена на узорку од 513 жена из десет општина и градова Србије (Београд, Чачак, Сомбор, Зајечар, Пирот, Сремска Митровица, Велика Плана, Богатић, Бела Паланка и Бабушница) показала је да су најчешћи починиоци насиља блиске особе, односно партнери, синови и суседи, а да су најчешћи облици почињеног насиља занемаривање, кршење личних права и финансијско насиље.

– Резултати нашег истраживања говоре да је занемаривање доживела четвртина жена, 13 процената њих било је жртва финансијског насиља, односно неовлашћене контроле над имовином или искључености из доношења одлука, 16 одсто доживело је емоционално насиље (омаловажавање

или вербално злостављање), 4,5 одсто жена било је жртва физичког насиља, 1,4 процента је доживело сексуално насиље, а 13 одсто доживело је кршење личних права, које се пре свега огледа у спречавању жена да доносе одлуке о личним стварима. Свака пета жена доживела је насиље ван куће, најчешће у болницама, парковима и јавном превозу, а свака четврта жена била је сведок насиља на јавном месту, односно улици или парку – предочила је главни истраживач овог пројекта, проф. др Наташа Милић.

Она је истакла да посебно забрињава податак да је само 24 одсто испитаница пријавило да је са неким разговарало о насиљу, углавном због страха од одмазде, осећања стида и уверења да се ништа неће променити, а да као последицу претрпљеног насиља, половина жена има осећај беспомоћности, страха и усамљености, као и осећај губитка контроле.

Демографски подаци говоре да у нашој земљи живе 843.282 жене старије од 65 година, односно да чине четвртину свих жена у Србији и 13 одсто целе популације.

– Иако најбројније, оне су као жртве насиља најневидљивије. Ово истраживање снажан је извор података на основу којих се могу креирати мере подршке овој великој и рањивој групи. Од ових тема не треба правити сензацију, већ треба приступити одговорно и укључити струку, мере подршке и превенцију – изјавила је Татјана Мацура, министарка без портфеља задужена за координацију активности у области родне равноправности, спречавања насиља над женама и економског и политичког оснаживања жена.

Татјана Мацура је истакла да је без квалитетних и егзактних података тешко кројити политике и стратегије, те да су због тога резултати ове студије више него драгоцени.

Марија Симовић-Максимовић

Препоруке

Студија „Насиље над старијим женама – последњи табу“, чији је издавач Геронтолошко друштво Србије, указује да насиље над старијим женама у Србији није само индивидуални проблем, већ друштвени феномен који захтева свеобухватан приступ у решавању, а садржи и препоруке за његово смањење.

У препорукама се каже да је за смањење насиља и заштиту старијих жена нужно спровести специфичне интервенције које ће укључивати социјалну подршку, едукацију о правима старијих особа, законодавне промене и кампање за дестигматизацију жртава насиља. Такође, борба против предрасуда према старијима мора бити кључни елемент стратегије превенције.

Закључци

Подаци из овог истраживања указују на озбиљну и дубоку системску рањивост старијих жена у Србији. Насиље које врше партнери и чланови породице најчешћи је облик злостављања, а социјални фактори попут живота у руралним подручјима, нижег нивоа образовања и економске нестабилности додатно повећавају ризик.

Резултати истраживања пружају основу за креирање специфичних смерница за заштиту и превенцију насиља, са циљем унапређења социјалних и правних услова за жене старије од 65 година.

Захвалност и наставак подршке

Поводом 8. марта, Међународног дана жена, градоначелник Новог Сада, Жарко Мићин, посетио је Удружење пензионера града Новог Сада у Поштанској улици и разговарао са суграђанкама, пензионеркама. Градоначелник Мићин разговарао је, такође, и са председницом Удружења Миленом Жарковић, о плановима града у вези са подршком новосадским пензионеркама, као и о потребама УПГНС.

Честитајући празник чланицама Удружења пензионера града Новог Сада, Жарко Мићин им је пожелео да у здрављу реализују своје планове и остваре своје жеље.

– Данашњи празник је прилика да нагласимо чињеницу да су жене темељ сваке породице и друштва. Чланице Удружења дале су велики допринос развоју Новог Сада, а заузврат ће град Нови Сад дати пуну подршку за програме намењене најстаријим суграђанкама. Ви и даље доприносите граду својим искуством, знањем и енергијом – нагласио је Мићин и подсетио да је град Нови Сад реализовао

Градоначелник Жарко Мићин уручио је цвеће чланицама УПГНС

значајне програме за пензионере, од бесплатних одласака у бање до улагања у објекте, клубове и домове пензионера, као и да је давао финансијску подршку њиховим активностима.

Градоначелник је захвалио својим суграђанкама и одао признање за оно што раде за Нови Сад.

– Својим примером дајете снагу и подстрек нашим младим нараштајима да наставе да граде Нови Сад као место толеранције и заједништва, где могу да остваре своје планове и снове. Можете бити спокојне у том погледу. Желим да вам долазе-

ћи дани буду испуњени миром и благостањем – рекао је Жарко Мићин.

Након обраћања, градоначелник је чланицама Удружења уручио цвеће.

Поред градоначелника и чланице Градског већа за социјалну заштиту, здравство, бригу о породици и деци, Соње Радаковић, гости пензионерки из УПГНС били су и Мирјана Шуљманац Шећеров, председница Кола српских сестара Епархије Бачке, са сарадницима, и проф. др Душанка Добановачки, специјалиста дечије хирургије у пензији.

У име Удружења пензионера града Новог Сада, госте и све присутне пензионерке, чланице Скупштине УПГНС, поздравила је и Нада Голић, потпредседница Удружења. Председница УПГНС Милена Жарковић је након тога почасну чланску карту Удружења уручила проф. др Душанки Добановачки, која је захвалила на позиву на свечаност и на добијању те почasti.

Такође, треба рећи да је на свечаности потписан и Протокол о сарадњи између Кола српских сестара Епархије Бачке и УПГНС. Протокол су потписале председнице Мирјана Шуљманац Шећеров и Милена Жарковић.

У наставку прославе присутни су могли да уживају у културно-уметничком програму у оквиру којег су наступили хор Удружења пензионера града Новог Сада, те чланица Литерарне секције Марија Шимоњи, која је прочитала своје две песме.

Слављенице, чланице Удружења пензионера града Новог Сада, за ову прилику су приредиле и пригодан коктел и послуужење.

Г. О.

ПРЕДСЕДНИЦА УПГНС ПОСЕТИЛА НАЈСТАРИЈЕГ ПЕНЗИОНЕРА У НОВОМ САДУ

Испуњен и занимљив живот

Председница Удружења пензионера града Новог Сада, Милена Жарковић, са сарадницима, посетила је, 7. фебруара, најстаријег корисника пензије у Новом Саду, Вука Шћекића у његовом дому на Лиману 2. Том приликом председница УПГНС уручила је Шћекићу Почасну чланску карту овог удружења.

Вуко Шћекић је 9. јануара ове године прославио свој стоти рођендан. Рођен је у селу Бабино, крај Берана, како каже, у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, детињство је провео у Краљевини Југославији, а као млади учесник рата – партизан одрастао под окупацијом. Након рата живи у слободној Југославији, прво као ФНРЈ, затим као СФРЈ, а онда у СРЈ, па у Савезној Републици Србији и Црној Гори, и на крају у Републици Србији.

Вуко већ 65 година живи у хармоничном браку са супругом Миленом. Из тог брака има двоје деце, ћерку и сина, двоје уну-

ка и двоје праунучади. У разговору Вуко је гостима причао о свом одрастању, о НОБ-у, о својој судбини политичког затвореника, животу након Голог отока, о путовању од Бабина, преко Београда и Словеније до Деспотова, Врбаса и Новог Сада. О периоду робовања на Голом отоку, у 92. години живота написао је књигу од 500 страница под називом „Четрдесет осма“, и откуцао је сам, страницу по страницу. Пребрдио је бројне селидбе, проблеме и озбиљне здравствене тегобе невероватном снагом воље, уз несебичну помоћ супруге и деце.

Вуко Шћекић је омиљен у породици и у комшилуку. Слабије види али чита уз помоћ лупе и слуша аудио књиге. На крају занимљивог разговора и честитке поводом стотог рођендана, имао је поруку.

– Живот је леп, али је релативна ствар шта је лепо, не само за мене, већ за сваког човека. Мислим ипак да је живот леп ако човек

Милена Жарковић са почасним чланом Удружења Вуком Шћекићем

иза себе остави пород, ако га васпита да не буду криминалци, већ да поштено зарађују свој хлеб. И наравно, ако има толерантан однос према околини у којој се налази, било да је то комшилуку или радно место. То је лепота живота. Сваком човеку у животу, ако сам могао, помогао сам. Тешко је бити човек, е ја сам стално тежио да то будем – истакао је Вуко Шћекић, витални стогодишњак и најстарији пензионер Новог Сада.

Г. О.

СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ НА ДЕЛУ

Срце које се смеши

Када отворите врата кафића „Звуци срца“, дочекаће вас атмосфера на коју нисте увек навикли у угоститељским објектима: запослени ће одмах погледати у вашем правцу, пожелети вам добродошлицу, а осмехом ће вас поздравити и остали који су присутни. На столовима се налази мени без цена, јер цене не постоје, само дрвена кутија у облику срца у коју можете ставити своју донацију. Овај јединствени кафић у коме раде особе са тешкоћама у развоју налази се у Београду, у срцу Врачара, и он је само део радног центра који обухвата и креативну радионицу у којој се израђују јединствени предмети и сувенири, као и „Срцотворница“, продајни кутак у коме се налазе сви производи настали у радионици.

Кафић „Звуци срца“ део је активности на инклузији особа са сметњама у развоју које реализује хуманитарна организација „Дечије срце“.

– Ова организација настала је 2001. године, у време када је постојао медицински приступ особама са сметњама у развоју, који се бавио искључиво тиме да ли им је потребна терапија и која врста. Ми смо желели социјални модел – да се друштвено укључе и да буду задовољни собом, самим тим биће им потребно мање терапије, биће корисни себи, својој породици и заједници – присећа се директор и оснивач „Дечијег срца“, Горан Ројевић.

У кафићу „Звуци срца“ владају осмеси а цене не постоје

Како се повећавао број заинтересованих корисника, тако се ширила и мрежа волонтера и донатора вољних да дају допринос овој идеји, па су временом и активности организације постајале бројније и савременије.

– Осамнаест година од оснивања „Дечијег срца“ хтели смо да покажемо да смо сазрели, и као што дете улази у свет одраслих са 18 година, тако смо ми као организација отворили једну нову друштвену димензију кроз радно оспособљавање и запошљавање особа са инвалидитетом. Идеја је била да ми који радимо са њима не будемо посредник између њих и друштва, већ да се направи неки

вид директне комуникације и тако настаје кафић „Звуци срца“ – наставља Горан.

Искусни професионалци проценили су да би само рад у кафићу био досадан и једнообразан, те су у оквиру истог простора организовали различите активности за кориснике: штампу, ручни рад, осликавање предмета и производњу сувенира.

– „Звуци срца“ су заправо предузеће за запошљавање и оспособљавање лица са инвалидитетом. Запосленима се плата у првој години исплаћује од бенефиција Националне службе за запошљавање, од друге године део преузима Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, а део се исплаћује од донација и продаје производа, тако да им тече радни стаж и оствариће право на пензију, што је веома значајно. Покушавамо да будемо видљиви и да остваримо комуникацију са другим привредним субјектима како бисмо пласирали своје производе, те смо често присутни на сајмовима и базарима. Знамо да морамо да будемо актуелни како бисмо анимирали друге појединце и организације да помог-

Производи настали у радионици „Срцотворница“

ну маргинализованим групама – закључује Горан Ројевић.

У међувремену, поред Београда, радни центри „Звуци срца“ отворени су и у Суботици, Панчеву, Нишу и Златибору, а план је отварање једног и у Новом Саду, како би се покрили већи градови у сваком делу Србије. Сваки од ових центара је аутономан и реализује своје активности независно од осталих мада у склопу кровне организације „Дечије срце“.

У плану су и туристичке активности као вид инклузије, али и побољшања општег квалитета живота особа са инвалидитетом, јер свако заслужује да бар на један дан отпутује негде ван свог места живљења и на тај начин обогати и оплемени своје искуство.

Емина Ћирић

Добар пример из Новог Пазара

Мода је термин који означава популарне стилове у разним сферама људских активности и размишљања, у било које време у историји. За већину, мода је синоним за лепо и за оно што носимо, она се воли, прати, о моди се прича, мода је свуда. А да ли је то све што треба да знамо о њој? Поред свих информација мало је познато да су текстилна и модна индустрија на црној листи по питању животне средине, заправо у самом су врху међу загађивачима, други по реду, иза нафтне и гасне индустрије. Како и зашто – стручњаци кажу због велике производње и лошег квалитета. А чињенице говоре и следеће: сваке године се произведе готово 100 милијарди комада одеће – у просеку 14 одевних комада за сваког човека на планети; око 85 одсто произведеног текстила исте године заврши у ђубрету; прањем одеће велика количина микропластике заврши у океанима и морима; производна технологија доводи до значајног повећања загађења воде и земљишта, као и емисије гасова са ефектом стаклене баште. Још, текстилна и модна индустрија представљају велике потрошаче воде која се користи за пиће. У просеку, на годишњем нивоу се за ову производњу потроши 1,5 билиона тона воде, а за бојење и завршну обраду текстила око 200 тона воде за једну тону бојене тканине. Сврха овако поређаних чињеница није да се важност моде као „битне животне филозофије“ умањи, већ да се укаже на глобални проблем,

Текстилни отпад као неизбежан део производње фармерки

а пример који следи је један од начина како све стране могу бити задовољене.

Примарна рециклажа текстилног отпада која доприноси решавању проблема депоновања овог отпада подржана је у оквиру пројекта „Смањење угљеничног отиска локалних заједница применом принципа циркуларне економије у Републици Србији – Циркуларне заједнице“, који спроводи Програм Уједињених нација за развој (УНДП), у партнерству са Министарством заштите животне средине и уз финансијску подршку Глобалног фонда за животну средину (ГЕФ), који се огледа у прикупљању нагомиланог текстилног отпада.

Са 80 регистрованих произвођача, Нови Пазар је један од најпознатијих текстилних центара где се годишње произведе око 60 тона текстилног отпада. У циљу што хитнијег реаговања градска управа Новог Пазара и Јавно-комунално предузеће „Градска чистоћа“ одговорили

су на проблем иницијативом која се огледа у начину прикупљања отпада од локалних произвођача тексаса, транспорту, складиштењу и даљој дистрибуцији. То у пракси значи да се текстилни отпад прикупља од произвођача, затим привремено складишти у рециклажном центру, након чега се даје оператеру који од њега прави друге производе, у овом случају за индустрију намештаја.

– У децембру 2023. године набављена је механизација, а током 2024. са произвођачима текстила потписани су уговори о привременом бесплатном сакупљању отпада. До јуна 2024. прикупљено је преко 20 тона отпадног текстила, а процена је да ће се у будућности сакупљати најмање 60 тона. Град Нови Пазар сада је једини који је успоставио праксу сакупљања, транспорта и депоновања вишка из производње текстила од бројних привредника на територији града, а на основу уговора које су ти привредници потписали са јавним комуналним предузећем – рекла нам је Ана Митић Радуловић, аналитичарка за циркуларну економију у УНДП.

У овом процесу, истиче се, најбитнија је примарна сепарација – одвајање отпада на самом месту његовог настајања, а крајњи резултат процеса је смањење загађења животне средине, као и помоћ текстил-

Специјализовано возило за прикупљање текстилног отпада ЈКП „Градска чистоћа“ Нови Пазар

цима да се реше отпада а да производе који више немају своју сврху поново врате у привредне токове. Акција је добила и подршку – Глобални фонд за животну средину донирао је део средстава за набавку специјализованог возила за прикупљање текстилног отпада, а остатак је обезбедио град Нови Пазар.

Сарадња је уговорена до краја 2028. године, током 2024. била је потпуно бесплатна, а пракса је јако корисна за природу и здравље људи. Спаљивање текстилног отпада, уместо да се он сакупља и адекватно одлаже и преради, било је раније врло често. Спаљивањем текстила, посебно тексаса, ослобађају се велике количине јако штетних хемикалија, изузетно опасних за јавно здравље. Нови Пазар је увидео овај проблем и преузео одговорност да га реши.

– Око 15 предузећа тренутно користи ову услугу, а јавно-комунално предузеће из Новог Пазара има потписан уговор са овлашћеним управљачем текстилним отпадом из Ниша. Отпадни текстил ускоро треба да добије могућност регистрације престанка статуса отпада, што би омогућило да се остаци из производње лакше поново користе у текстилној, али и у неким другим индустријама, попут грађевинске, кажу у УНДП. **Марија Симовић-Максимовић**

(фото: УНДП Србија, Јаков Симовић)

Прода се 80.000 тона одеће

Према доступним информацијама, у Србији је регистровано око 1.600 фирми у текстилној индустрији, у којима ради око 84.000 људи. Подаци Центра за унапређење животне средине кажу да се код нас сваке године прода више од 80.000 тона одеће или готово 12 килограма по особи. Ти комади заврше на депонијама где загађују животну средину. И поред бројних изазова који је прате, текстилна индустрија и даље даје значајан допринос привредном развоју Србије.

ЖЕНСКА НОШЊА ИЗ БОСИЛЕГРАДСКОГ КРАЈА НАЈЛЕПША У ЕВРОПИ

Етнички симбол идентитета

Када се каже женска народна ношња босилеградског крајишта, најпре се помисли на црну хаљину „саја“, коју су познати светски етнологзи својевремено прогласили за најлепшу у Европи. Центар за културу Босилеград и становништво Дуката, Жеравина, Јарешника, Караманице, Мусуља и других села деценијама чувају хаљине специфичног кроја и кратких рукава, симбол етничког идентитета, културног наслеђа

Чувена црна женска хаљина „саја“

Вене Велинов

и уметничког израза житеља бугарске националне мањине у босилеградском крају. Заљубљеник у народне ношње, пензионисани новинар Вене Велинов, потврдио је да по лепоти, разноликости, ликовним и естетским детаљима и вредностима културној старинској женској одећи нема равне у Европи.

– Народна ношња има истакнуто место у култури и традицији босилеградског крајишта. Улога ношње кроз историју веома је важна као симбол етничког идентитета. Неспорно је да

су ношње проистекле из друштвених промена, политичких дешавања и моде, а на разноврсност стилова утицале су византијска, османлијска и аустроугарска култура. Традиционална историјска женска хаљина „саја“ је симбол етничког идентитета, културног наслеђа и уметничког израза. Ова женска свечана одећа је украшена разним везовима, шарамма, апликацијама, чипкама и перлицама. Вез је био посебно цењен као начин изражавања креативности и умећа жена босилеградског краја. Вез је истовремено

пренио и поруке о љубави и срећи – рекао је Вене Велинов.

Председник општине Босилеград, Владимир Захаријев, навео је за „Глас осигураника“ да женски и мушки оријентални костими, које су израђивале терзије, абаџије, гајтанџије и друге занатлије, представљају сведочанство о историји, религији, географији и уметности народа бугарске националности у овом крају.

– Народне ношње, које су део наше културне баштине, показују лепоту, разноликост и богатство босилеградске тра-

диције и креативности. Разноврсношћу стилова и богатством детаља ове ношње откривају причу о прошлости, традицији и нашем идентитету – нагласио је Захаријев и додао да се оне углавном чувају у приватним колекцијама.

Речју, ношње су одраз економских, политичких прилика и времена у којима су настале у босилеградском крајишту, а данас се у овој општини носе само у свечаним приликама: на свадбама, славама, крштењима и приликом одласка у цркву.

В. Пешић

У ТРСТЕНИКУ 17. ИЗЛОЖБА „ЖЕНЕ СВОМЕ ГРАДУ“

Традицијом до модерног

У простору Музејске збирке Народног универзитета у Трстенику, поводом Међународног дана жена, 7. марта отворена је занимљива изложба слика чланица Клуба ликовних стваралаца Трстеник КЛИС под називом „Жене своје граду“. Ову традиционалну, 17. по реду, изложбу отворила је чланица и бивша председница КЛИС-а, сликарка Надица Лекић. Ученица Гимназије „Вук Караџић“ и чланица УГ Трстеничко позориште, Марија Јовановић, говорила је стихове Горана Тодића, „Затребаш па не требаш“.

– Сваке године поводом 8. марта, Дана жена, наше чланице излажу своја дела, овога пута њих 20 је изложило 35 радова различитих сликарских техника. Изложбу су посветиле својим суграђанима, а наравно и осталим љубитељима ликовне уметности. Тако традиционално одајемо признање женама које су временом оставиле неизбрисив траг у свим областима у којима су биле присутне. Оне су својом креативношћу, радом и залагањем дале велики допринос и раду нашег удружења, на

Трстеничке уметнице суграђанима посветиле 35 нових дела

чему смо им захвални и поштујемо њихова уметничка дела. На отварању смо позвали грађане, ученике, односно све љубитеље ове врсте уметности, да дођу и погледају изузетна дела чланица наших удружења – рекла је

Јелена Јовић, председница Клуба ликовних стваралаца КЛИС у Трстенику.

Изложбу у простору Музејске збирке посетиоци су могли да погледају до 21. марта.

Д. Ивановић

Несвакидашња изложба за Дан града

Поводом Дана града, сомборска Галерија „Милан Коњовић“ 18. фебруара уприличила је отварање изложбе уметникових дела из приватних колекција. Куриозитет овакве поставке лежи у чињеници да је за живота Коњовић своја дела завештао родном граду и мали део слика се може купити код неког приватног власника или колекционара јер су дела овог уметника расута по целом свету. Највећи део је у музејима и галеријама. Зато је ово био празник за очилубитеља уметности и поштовалаца чувеног сликара чији је опус заиста фасцинантан: шест хиљада радова (уља, пастела, темпера, акварела, цртежа, таписерија, позоришних сценографија, скица за костим, витража, мозаика и графика) чини да он с правом носи епитет уметника који је обележио 20. век у српском сликарству.

Своје најдраге слике је још за живота завештао родном граду Сомбору, сматрајући да оне њему и припадају, те је тако давне 1965. сачињен Уговор о

Касис, 1930, уље на платну, 54x64,5цм, приватно власништво

поклону којим је дефинисано да ће легат чинити збирка од 500 слика (која се касније увећавала захваљујући донацијама), те да галерија у којој слике буду изложене мора бити „жива“.

Данас је Галерија „Милан Коњовић“ и те како жива, броји око 1.100 његових дела и разних докумената из његовог живота. Поставке се мењају, а међу најинтригантнијим је управо ова из приватних колекција која се ретко када може видети, а сачињавале су је 32 уља, четири цртежа и један пастел.

Свој допринос изложби су, сем појединачна, дале и институције и установе у чијем посе-

фото: soinfo.org

На изложби из приватних и јавних колекција представљено је 37 дела Милана Коњовића

ду су нека од ремек-дела из разних фаза маестровог стваралачког опуса.

Од 37 уметничких дела, девет је у власништву сомборских установа, десет је власништво Бање „Јунаковић“ Апатин, а остатак у приватном власништву. Посетиоци изложбе могли су да виде слику из 1913. „Поток крај шуме“ насталу у Нашицама, где је Коњовић као гимназијалац провео летњи распуст. Куриозитет је и слика коју је један колекционар купио у Паризу и вратио у Сомбор, као и две слике настале на југу Француске, у Касису, рибарском сеоцету, а које спадају у сликареву такозвану „Плаву фазу“ и права су ремек дела 20. века.

Милан Коњовић није био само знаменити сомборски, војво-

ђански и југословенски сликар. Он је био европски и светско познато име у историји модерног сликарства прошлог века. За 95 година живота овај уметник је сликао пуних 80, а од комплетног опуса само на десетак слика се могу уочити снег и зима као мотив. У сликарским круговима се знало да је он био сликар сунца, а за себе је говорио да је панонски морнар који се увек креће сунчаном страном улице.

Иако је боравио у разним светским метрополама, заувек се вратио родном Сомбору у којем је налазио и највећу инспирацију, а кроз чије улице се кретао најчешће бициклом – сада аутентичним експонатом који краси улаз Галерије „Милан Коњовић“.

Иванка Огњанов

ПОБЕДНИЦИ ОСМОМАРТОВСКОГ КЊИЖЕВНОГ И ЛИКОВНОГ КОНКУРСА У СВРЉИГУ

Најлепше речи о мамама

Центар за туризам, културу и спорт Сврљиг и Повереништво Савеза самосталних синдиката Сврљига прогласили су и наградили победнике на Осмомартовском књижевном и ликовном конкурсима посвећеном мамама.

На књижевни конкурс на тему „Лик моје мајке“ стигло је 50 радова ученика Основне школе „Добрила Стамболић“ у Сврљигу. Тема у категорији ликовних радова била је „Поклон за моју маму“, а малишани предшколске установе „Полетарац“ нацртали су чак 70 слика.

Награде су уручене 9. марта на концерту сврљишког Ама-

терског фолклорног ансамбла „Осмех“. Ред музике, песме, игре и слика мајки. Награђени су: Кристина Каруповић, која је

написала најбољи састав међу ученицима другог разреда; Дуња Маринковић, Нађа Милојевић и Лазар Јовић из трећег

разреда; док су Сара Симоновић и Лена Симоновић победнице међу ученицима четвртог разреда. Награде су добиле и Дуња Савић, која похађа седми разред, и Митра Миливојевић и Николина Видојковић из осмог.

Од малих ликовних стваралаца награђени су: Мина Станковић, Миа Мехмедовић, Дуња Стакић и Магдалена Панчић.

Ова манифестација била је и својеврсни дар женама, које су поклоне и честитке добиле и од својих најближих, колега, пријатеља, јер – празник је празник.

С. Ђорђевић

Написали и насликали најбоље радове о мајкама

ДО 2035. ГОДИНЕ ПОЛОВИНА СВЕТСКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ ЋЕ БИТИ ГОЈАЗНА

Емоционално преједање као фактор гојазности

Гојазност је једна од најбрже растућих болести модерног друштва која се јавља у свим старосним и социјалним категоријама. Погођени су једнако деца и одрасли, мушкарци и жене, богати и сиромашни, развијене и мање развијене земље. Подаци Светске здравствене организације показују да тренутно милијарду људи широм планете пати од гојазности, са пројекцијом да ће у наредних десет година ова болест захватити половину светске популације. Као највећи узрочници истичу се нездрава и нередовна исхрана, недовољно сна и мањак физичке активности. Међутим, постоји и психолошки фактор о коме се последњих година све више говори, а то су емоције и начин на који се особа носи са њима.

Емоционално преједање представља образац једења који није мотивисан физичком глађу већ покушајем да се суочимо са сопственим осећањима, као што су стрес, досада или туга. Поремећај исхране најчешће се дијагностикује када особа постане исувише гојазна што се пре свега види као естетски проблем, или ако наступи одређени метаболички дисбаланс што је здравствени проблем. Ипак, до дијагнозе поремећаја исхране дугачак је пут, а једење вођено емоцијама одвија се на несвесном нивоу.

Психолози и нутриционисти се слажу да се емоционално преједање квалитативно разликује од реалне физичке глади и да сами то можемо да осетимо. Наиме, физичка глад настаје постепено и престаје када се тело засити, углавном је праћена звуковима из стомака, док је емоционална глад она која наступа изненада као неутољива жеља за неком конкретном храном, углавном нездравом као што су слаткиши и тесто. У западној хедонистичкој култури којој припадамо и ми постоји вишевековна традиција уживања и претеривања у храни и пићу, од грчке митологије и богова на Олимпу окружених богатством шароликих послатица, па до савремених прослава које обилују најразличитијим специјалитетима, сланим и слатким.

– Са развојем цивилизације развијао се и култ претеривања, толико да савременом

човеку није нимало упитно да ли је претеривање у било чему прихватљиво, већ му једноставно треба тежити. Тако је и са храном, треба да буде разноврсна, лепа на око, па и егзотична. Такав став је можда био мање опасан пре само једног века, мада је и тада било ефеката на здравље, али данас је недопустив. Не мислим то зато што је човек данас паметнији и бољи од човека пре сто

довољства јер човек схвата да храна није отклонила негативну емоцију или напетост коју је осећао када јој је прибегао. Напротив, наступа незадовољство собом и осећај празнине, као и грижа савести која се често прикрива поновним једењем. Сматра се да су досада и стрес најчешћи окидачи емоционалног преједања и да оно врло брзо прелази у навичку а да и не приметимо. Нажалост, ми углавном видимо тек последице које се огледају у гојазности, па и екстремној, поремећају лучења хормона и срчаног рада и све чешћем оболевању од дијабетеса. Ови проблеми даље воде до менталних тегоба, а психолози указују на постојање зачараног круга „једем зато што се осећам лоше – осећам се лоше зато што сам превише јео – једем поново зато што се осећам лоше“, из ког је понекад веома тешко изаћи без помоћи стручњака.

А они нас упућују да пре него што инстинктивно посегнемо за храном прво размислимо како се осећамо и да покушамо да том осећању дамо другачији одговор. Ако препознамо негативне емоције попут туге, љутње или нервозе, можемо их заменити медитацијом, физичком активношћу или разговором са блиским особама, што дугорочно утиче на смањење стреса па се самим тим и емоционална потреба за храном смањује. Освешћивањем и уклањањем лоших навика у исхрани смањујемо ризик од развоја различитих болести и чувамо своје здравље.

Емина Ћирић

Осећај стида и кривице

Психолози и други стручњаци препознали су и симптоме емоционалне глади. Она се јавља нагло као хитна потреба за храном; постоји жудња за одређеном врстом хране (слаткиши, грицкалице, тесто); углавном се једе брзо и без размишљања о храни а жеља за храном не престаје ни након што наступи ситост. Манифестује се као жеља за одређеном текстуром, мирисом или укусом и углавном води до осећаја стида, кривице и незадовољства.

година, већ зато што ми више немамо луксуз да себи допустимо такво размишљање. Већина послова и активности које обављамо у току дана су статичне, седимо за рачунарима или са телефонима, тако да то што смо појели углавном не успемо да потрошимо. То нужно доводи до болести, било физиолошких, било психолошких – сматра др Антонио Даканали са Универзитета у Милану.

Научне студије показују да код преједања готово увек постоји осећај кривице и неза-

Задовољство или нужност

Као најочигледнији разлог због којег људи настављају да раде и након што се пензионишу намеће се финансијска потреба, односно недостатак средстава. Ова претпоставка ипак је само делимично тачна јер се показује да та одлука не мора да има никакве везе са новцем – за неке рад у пензији представља радост и начин да остану ангажовани, то јест лични избор а не неминовност. Шта год да је мотив, извесно је да се један број пензионера одлучује на оно што се популарно зове „касна каријера“.

Према подацима Еуростатове Анкете о радној снази, у земљама Европске уније, у 2023. години, било је запослено 10,2 одсто људи који примају старосну пензију. Просечна старост за одлазак у пензију у ЕУ била је 61,3 године, у распону од 58,3 године у Словенији до 65,7 година у Данској. Око две трећине пензионера отишло је у пензију између 60. и 65. године, а након прве старосне пензије наставило је да ради 13 одсто њих, од којих је половина задржала претходни радни однос. У 11 земаља ЕУ преовлађујући разлог за наставак рада била је финансијска потреба, док су у 14 земаља корисници изјавили да уживају у раду и продуктивности.

Највећи удео радника после пензионисања имале су балтичке земље: Естонија чак 54 одсто, Летонија 44,2 и Литванија 43,7 процената, док су најнижи удели регистровани у Румунији од 1,7 процената, Грчкој са 4,2 и Шпанији са 4,9. Истовремено, Данска, Холандија и Италија имале су највећи проценат пензионера који су продужили да раде јер су уживали у томе, док је недостатак средстава био главни разлог за наставак рада на Кипру, у Румунији и Бугарској.

Можда се чини да је број пензионера који раде низак, каже Јеле Лосбрек, са Холандског демографског института, али треба имати у виду да је старосна граница за одлазак у пен-

зију порасла за више година у многим земљама ЕУ.

За боље разумевање ове статистике ваља знати и да земље јужне Европе имају највећи приход од пензија у односу на приход од рада пре пензионисања, док источне и балтичке земље по правилу имају најнеповољнији однос. Званични подаци из фебруара ове године показују да пензије у ЕУ износе око три петине прихода од рада у касној каријери. До ових вредности се стиже тако што се просечан приход од пензије појединачно старости 65-74 године пореди са средњом зарадом запослених од 50 до 59 година, искључујући друга социјална давања. У 2025. то би значило да на сваких зарађених 100 евра у доби од 50 до 59 година следује 60 евра пензијског прихода у доби од 65 до 74 године. Овај однос се, међутим, веома разликује од земље до земље, па тако у Грчкој пензија износи 78 одсто прихода од рада, у Шпанији 77, а у Италији 75 одсто, што је евидентно и један од разлога зашто су у овим земљама пензионери најмање заинтересовани за додатни рад. На дну листе је Литванија са пензијом од само 36 одсто зараде, што је

опет вероватни мотив за високу запосленост пензионера у овој земљи.

Треба рећи и да државе попут Луксембурга и Холандије имају веома издашне јавне пензије, чак имајући у виду и високе трошкове живота, па пензионери углавном добијају пристојан приход без обзира на претходну ситуацију. Док се у земљама источне или јужне Европе пензијски системи углавном заснивају на зарадама које су ти људи имали док су радили.

Све је већи и број Американаца који остају у радној снази после 65. године, некада традиционалном прагу за пензију. Број запослених старијих од 65 у Сједињеним Државама порастао је за више од 33 одсто између 2015. и 2024. године, према анализи тамошњег Бироа за статистику рада. У истом периоду укупна радна снага (која обухвата све од 16 и више година) порасла је за мање од девет одсто. Данас око 19 процената људи старијих од 65 година у САД и даље ради, у односу на 10 одсто пре четири деценије, а очекује се да у 2025. овај тренд буде најочигледнији пошто ће у том периоду 65 година напунити највећи број Американаца икад.

Најбољи модел за земљу у којој радну снагу све више чине старији људи по традицији је Јапан. Према Светском економском форуму, око 80 процената јапанских радника жели да настави свој посао након пензионисања. У 2022. забележено је 9,1 милион радника од 65 или више година, што је двадесету годину заредом премашивање укупног броја из претходне године. А подаци за 2023. кажу да је у радном односу била чак трећина Јапанаца старости од 70 до 74 године.

Како је јапанско друштво демографски једно од најстаријих, постаје тешко одржати традиционални систем у којем све мање радно способног становништва подржава растућу старију популацију. Због тога земља на различите начине охрабрује предузећа да помогну запошљавањем старијих радника. Иако су многе компаније у почетку биле опрезне, у страху од повећања трошкова за безбедност и осигурање, сада око 40 одсто предузећа запошљава раднике од 70 година и старије. Пре једне деценије тај број је био упола мањи.

По свему судећи, будућност ће бити интересантна.

М. Јовановић

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ОПШТИНЕ ВОЖДОВАЦ

Иницијатива за бесплатне стоматолошке услуге

Од око 35.000 корисника пензија колико их живи на територији општине Вождовац, 1.700 поседује чланску карту Удружења пензионера. У разговору са Милком Вучићевић, председницом Удружења, дотакли смо се теме бројности чланства и осталих које највише муче најстарије становнике ове београдске општине.

– Доста је чланова преминуло, људи старе, слабо се крећу и нису спремни за било који вид активности. Млађих нема, радије одаберу допунске послове како би попунили кућни буџет. Најчешће раде на пословима обезбеђења банака, пошта и других јавних установа, жене се опредељују за чување деце, старијих и непокретних особа, раде у трговинским ланцима на спољним пословима и сл. Дуго се залажемо за увођење социјалне карте, тиме би се сваки вид хуманитарне помоћи рав-

номерно и правично дистрибуирао до најугроженијих. То је једини спас за угрожене и сиромашне пензионере. Покренули смо иницијативу да стоматолошке услуге за најстарије поново буду бесплатне – каже Милка Вучићевић, која је у Удружњу активна 18 година, а од 2018. је председница.

Фонд солидарности је активан и на услузи пензионерима 18 година и за то време новчано је помогао на хиљаде чланова. На месечном нивоу могу да поделе милион динара те позајмицу добије двадесетак чланова. После осам година члановима се враћа уложени новац. Тако је у јануару 25 пензионера добило укупно 678.512 динара на име повраћаја уложених средстава. Посредством Фонда ПИО подељено је 166 хуманитарних пакета, а Црвени крст даривао је 20 пакета са основним намирницама.

Наша саговорница подржава и иницијативу за збрињавање старијих и дементних особа.

– Залажемо се за формирање дневних центара за дементне особе. Најчешће те особе преко дана остају саме, без надзора млађих, а било је случајева повређивања, напуштања куће. Подржавамо иницијативу Драгане Динић, некадашње председнице Геронтолошког друштва Србије, и Наде Сатарић, председнице Управног одбора Удружења „Amity“, за дневно збрињавање најстаријих. О овој теми било је доста говора на семинару у Врњачкој Бањи – навела је Вучићевић.

За оне који због висине примања не могу да рачунају на бесплатан одлазак у неки од рехабилитационих центара, захваљујући склопљеним уговорима са бањама, могу да користе бањске капацитете ван сезоне. Плаћање је у више рата и, у зависности од броја

Председница Удружења Милка Вучићевић

пријављених, попусти се крећу од 10 до 30 одсто за беодан. Због малог интересовања ретко се организују излети, прошле године били су у Руми и на Фрушкој гори.

Патронажна служба Дома здравља Вождовац једном недељно у две месне заједнице и у просторијама Удружења обавља проверу шећера у крви и мере крвни притисак. Удружење ради у оромулима канцеларијама, а како немају средстава за реконструкцију, самоорганизују се у санаџији насталих оштећења. **Милан Ашковић**

ГОДИШЊА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА ГРАДА ЛЕСКОВЦА

Нови потпредседник и Извршни одбор

Редовној годишњој Скупштини Удружења пензионера града Лесковца, одржаној 14. марта, присуствовали су представници 108 месних одбора пензионера из 144 лесковачке месне заједнице и насеља. Скуп је отворио председник Удружења Драган Динић, а након покретања дебате ређали су се говорници као на траци. Овогодишња Скупштина открила је бројне успехе, али и слабости у организацији овог најстаријег удружења пензионера са југа Србије.

На скупу се чуло да су Удружење у претходном периоду пратили евидентирани пословни проблеми, што је и довело до смене и оставке потпредседника Владана Даниловића и неколико чланова Извршног и Надзорног одбора. До истека мандата овог скупштинског сазива лесковачког Удружења пензионера функцију потпредседника вршиће Александар Марјановић, професор у пензији из Грделице.

– Надам се да ћу у целости оправдати поверење Скупштине Удружења и допринети бољем повезивању Градског одбора са сеоским месним одборима пензионера, а на добробит наших најстаријих чланова – рекао је том приликом Марјановић, новоизабрани потпредседник.

И руководећи органи Удружења допуњени су заслужним члановима и председницима месних одбора. Након тога, председник Удружења пензионера Лесковца, Драган Динић, поделио је годишње захвалнице и плакете.

Ово удружење данас броји око 18.700 евидентираних чланова. Током 2024. године 6.166 пензионера са најнижим приманима било је обухваћено неким видом социјалног давања из чланарине и донација Удружења, а у овој години за око пет хиљада најугроженијих и чланова који живе сами планирана је подела

Председник Удружења Драган Динић уручио је признања заслужнима

ваучера у појединачној вредности од по 3.600 динара.

Удружење пензионера града Лесковца омогућило је претходне године, а то чини и ове, набавку огрева и зимнице на седам рата без камате. Такође, са великим успехом организује бројна путовања чланова у бање Србије, али и на сусрете пријатељства у Бугарску, Републику Српску и Северну Македонију.

Тома Стевановић

Подигли се много јачи и бројнији

Најбољи пример да самопрегоран рад за кратко време резултира успехом су чланови Општинског удружења пензионера Оџаци на челу са новоизабраним председником Зораном Станојевићем, који су прве недеље марта, у свечаној сали хотела „Слобода“, организовали прославу поводом 77 година од оснивања. Прослава је симболично била и круна вишемесечног труда на обнови чланства, месних организација и запостављених активности.

– Ово је био мукотрпан рад јер је последњих година Удружење слабо радило, чланство се осипало, а активности готово да није ни било. Успео сам да уз помоћ наших чланова повратим углед ове организације која има велику конкуренцију у општини јер сличних пензионерских друштава има још 12, али трудом и залагањем смо за кратко време постигли да организујемо и годишњицу Удружења, активирамо месне организације, испланирамо краће екскурзије, набавимо огрев за чланове и прикупимо пријаве за бесплатне бање, а уједно се припремамо да ове године први пут будемо домаћини квалификација за Олимпијаду трећег доба на нивоу Западнобачког округа – са поносом истиче председник Зоран Станојевић и додаје да се Удружење прикључило

Наступ КУД „Ратко Павловић Ћићко“ из Раткова

чило иницијативи да се, после деценијских одлагања, у општини крене са изградњом дома за смештај старијих лица.

Станојевић је изразио и задовољство што су се позиву на свечаност одазвали председник Савеза пензионера Србије,

проф. др Андреја Савић, и потпредседница Мирјана Тресканица, директор Филијале РФ ПИО у Сомбору, Жељко Ласло, сарадници и пријатељи из општинских удружења и месних организација, као и гости из пензионерских удру-

жења Војводине и Хрватске.

Након поздравне речи домаћина, скупу су се обратили проф. др Андреја Савић и Мирјана Тресканица, са жељама за успешан рад Удружења.

Пригодан културно-уметнички програм приредили су најмлађи чланови КУД „Ратко Павловић Ћићко“ из Раткова, који су изазвали симпатије свих званица, а изненађење је уследило кад су након наступа девојчице поделиле каранфиле свим дамама у част наступајућег Дана жена.

Пре свечане вечере подељене су захвалнице пензионерским савезима, удружењима, организацијама и појединцима који континуирано помажу и сарађују са ОУП Оџаци, а опуштање уз музику је заокружило добро организовану рођенданску прославу.

И. Огњанов

Дијалог са свим институцијама

На новинарско питање о улози кровних организација и планова за ову годину, председник САПЕНС-а Андреја Савић је истакао да је републичка, а самим тим и покрајинска организација Савеза за пензионера у сталном садејству са Владом Србије, посебно у сегменту који се тиче усклађивања пензија. Осим тога, у сарадњи са Републичким фондом ПИО се континуирано ради на подизању друштвеног стандарда корисника пензија, те је за ову годину из државне касе одвојено 1,4 милијарде динара за финансирање трошкова десетодневног боравка пензионера у бањама, за 75.000 хуманитарних пакета за пензионере са најнижим примањима, као и за подстицање културних и рекреативних активности људи у трећем добу.

– Наш став, као кровне организације пензионера у Републици, јесте да се мора ући у дијалог са свим надлежним институцијама како би се проблеми решавали споразумно – закључио је Савић и додао да му је веома драго што је први пут позван у Оџаке, посебно због чињенице да је актуелни председник Удружења пензионера некада био његов ученик.

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ГРАЧАНИЦА

Осмомартовски излет до Скопља

Поводом 8. марта, Међународног дана жена, Удружење пензионера Грачанице организовало је једнодневни излет и посету главном граду Северне Македоније. Том приликом, око 65 чланица и чланова овог удружења обишло је културно-историјске локалитете у тзв. Старој чаршији, са средњовековном тврђавом, Душановим каменим мостом и црквом Христа спаса, као и споменике знаменитим личностима из српске и македонске историје у самом центру новог дела овог града: Александру и Филипу Македонском, цару Душану, словенским просветитељима Ћирилу и Методију.

Посебно атрактиван део излета била је посета планини Водно, до које су се припадници доба 65+ „успентрали“ жичаром и са чијег видиковца „пуца“ прекрасна панорама Скопља и доброг дела Северне Македоније. Једнодневни излет завршен је свечаном вечером у ресторану „Стара кућа“, уз стару и изворну српску и македонску песму „на увце“ и игру уживо.

Овом екскурзијом Удружење из Грачанице започело је овогодишњу сезону једнодневних и вишедневних путовања, која су саставни и незаобилазни део програма рада у области друштвеног стандар-

За 8. март обишли знаменитости, али се и веселили

да. За наредна три месеца планирана су путовања у Беч, Аустрија, у више градова у Републици Српској, пре свега у Братунац на Дрини и Требиње, посета манастиру Острог у Црној Гори и манастирима Тумане и Тунис у централном делу Србије.

В. Стојковић

СВРЉИГ

Цвеће и лепа реч

Поводом 8. марта – Дана жена, у Клубу Удружења пензионера Сврљиг организован је пријем за жене чланице Удружења.

Осмомартовске честитке дамама је упутио председник овог удружења, Славиша Матејић. Он је подвукао да су жене вредне, радне и стуб породице и носиоци многих акција у Удружењу.

Честитке пензионеркама упутила је и Татјана Лазаревић, заменица председнице Скупштине општине Сврљиг, која је пожелела женама да им сваки дан буде 8. март и истакла да жене знају како да се боре за свој бољи статус у кући, друштву и свакодневном животу.

Пензионеркама је уручено цвеће, а организовано је и послужење и дружење.

С. Ћ.

АРАНЂЕЛОВАЦ

Награђена чланица Удружења пензионера

Удружење пензионера Банке Поштанска штедионица организовало је 12. марта прославу којом је обележен Дан жена и 46. година постојања овог удружења.

На свечаности су заслужним члановима и сарадницима додељене плакете захвалности за дугу, активну и успешну сарадњу. Међу сарадницима, добитници плакета су и Живко Кулић и Љиљана Бошковић (на слици), председник и потпредседница Књижевног клуба Покрета трећег доба Србије. Љиљана Бошковић је чланица Удружења пензионера општине Аранђеловац.

Књижевни клуб ПТД Србије и УП Банке Поштанска штедионица, сједињени у многобројним акцијама, књижевним вечерима широм Србије, олимпијском праћењу, новогодишњим и осмомартовским дружењима, уз обиље квалитетних стихова и афоризама, и даривање ауторских књига, развили су дубоко поверење и чврсто пријатељство.

Љ. Б.

БОСИЛЕГРАД

На бесплатан опоравак деветоро пензионера

Општинско Удружење пензионера у Босилеграду саопштило је да је деветоро чланова стекло право на бесплатан десетодневни опоравак у једној од 26 српских бања.

Председник ове општинске организације трећег доба, Славко Насев, изјавио је да се на конкурс Републичког фонда ПИО пријавило 58 овдашњих пензионера. Очекује се да ће деветоро босилеградских пензионера да отпутује у жељена бањска лечилишта већ почетком априла.

В. П.

СМЕДЕРЕВО

Дамама с љубављу

И ове године Клуб пензионера „Желвоз“ Смедерево обележио је Међународни празник жена, 8. март, иако сваког дана поклања пажњу и дивљење припадницама лепшег пола у Клубу.

Скуп је отворио и дамама честитао празник академик проф. др Живолав Адамовић. Књижевница Љиљана Терентић говорила је о значају 8. марта и прочитала песму посвећену женама, а Миленко

Лалић је присутне поздравио здравицом. Све је разнежила песма коју је прочитао Милан Вила, а коју је написала његова унука и посветила му као најбољем деки.

Чланови су присутне колегинице даривали цвећем, а посетили су и оне које су болесне. Активност чланова Клуба се није ту зауставила – посета другу Милету Аничичу у Дому за старе у Умчарима била је јако дирљива, па су се Миленко Лалић, Новица Стојановић и Мирослав Рашић вратили са упечатљивим утисцима. Символичним учешћем Клуб пензионера скупља средства и за издавање књиге активне чланице Мирославе Мире Цветковић. Имајући у виду интензиван рад на припреми Монографије „Желвоз 1916-2026“ и све активности од почетка године, може се рећи да Клуб пензионера „Желвоз“ служи за пример у Смедереву и широј околини.

Г. О.

КЊАЖЕВАЦ

Удружење на Сајму пензионера у Нишу

На Сајму пензионера, одржаном 15. марта ове године у Официрском дому, у Нишу, учествовали су и чланови Удружења пензионера Књажевац и КУД „Сунчана јесен“. У културно-уметничком програму представили су се програмом „Љубав, ах, љубав“, а за најлепши пар проглашени су Божидар Митровић и Борка Вулић, чланови Удружења.

Посетиоцима Сајма представљене су могућности у области социјалне заштите, помоћи и неге у кући, рекреације, правне заштите и путовања. Такође, сви посетиоци били су у прилици да обаве бесплатне прегледе, међу којима су били контрола вида, мерење крвног притиска, нивоа шећера у крви и сл. Сајам је уједно био и прилика да се склопе нова пријатељства и корисно испуни време уз дружење и забаву.

И. В.

ТРСТЕНИК

Незаборавна пензионерска забава

Комисија за друштвени живот и путовања у оквиру Општинске организације пензионера Трстеник, поред уобичајених активности, успешно спроводи и дружења и путовања својих чланова. Тако је поводом 8. марта Комисија на челу са председницом Милицом Куч организовала пензионерску забаву у реномираном ресторану „МС“, уз богат мени и добру музику.

На почетку присутне је поздравила Милица Куч, пожелела леп провод а дамама честитала њихов празник.

– Било је ово још једно наше лепо пензионерско дружење и надам се да је око 60 наших чланова оставило леп утисак. Морам да кажем да ми у организацији поменутих активности много помажу драге колеге Радмила Цветковић и Мирослав Алексић. Желим да захвалим свима који су се са нама лепо забављали, биће до краја ове године још забава, а ја бих да најавим следеће путовање, посету манастирима Тумане и Нимник, 15. марта – рекла је Милица Куч, председница Комисије за друштвени живот и путовања у оквиру ОО пензионера Трстеник.

Д. И.

КЊАЖЕВАЦ

Осмомартовска чајанка

Више година уназад Удружење пензионера из Књажевца, Секција жена Удружења, као и КУД „Сунчана јесен“, организују Осмомартовску чајанку за грађанке и грађане овог градића. Тако су у Дому културе, 7. марта, по традицији, културно-уметнички програм са чајанком и игранком, ове године под називом „Љубав, ах, љубав“, припремили и извели чланови КУД „Сунчана јесен“.

Бројна публика, коју су већином чиниле даме, уживала је у програму, а чајанка је завршена традиционалним колом, и послужењем чаја, слаткиша и сланиша.

Чланови једног од најактивнијих удружења у Књажевцу организовали су, 5. марта, и осмомартовски програм у Геронтолошком центру Књажевац. Уз обећање да ће таквих програма бити још, у складу са њиховим активностима и могућностима, у Удружењу пензионера Књажевац кажу да се радују манифестацијама које су у плану и програму рада ове организације.

И. В.

РАЖАЊ

Леп дан за пензионерке

У организацији Удружења пензионера општине Ражањ, 7. марта ове године одржана је осмомартовска забава пензионера са територије општине.

Свим пензионеркама је уручено цвеће, уз честитку за Дан жена и жеље за дуг и срећан живот, које им је упутио председник Удружења Топлица Боцић.

Дружење је било изузетно весело и уз песму и игру трајало је до касних сати.

Г. О.

ДЕЧЈЕ ЦАРСТВО У УДРУЖЕЊУ ПЕНЗИОНЕРА ВЕЛИКЕ ПЛАНЕ

Традиционална изложба и дружење

Већ осму годину, сваког 6. марта, Актив жена Удружења пензионера Велике Плана организује у пензионерском Кафе клубу изложбу хекланих, штриканих, везених и тканих ручних радова. Поред домаће радиности, увек је ту и шведски сто препун разних колача: пуслица, салчића, пољупчића, штрудли, те друго послужење за госте и домаће.

Председник Удружења пензионера општине Велика Плана, Миодраг Милосављевић, поздравио је присутне и честитао 8. март свим дамама у овој општини, а посебно чланицама Актива жена. Милосављевић је истакао да му је посебна част и задовољство да поздрави председника Савеза пензионера Србије, проф. др Андреју Савића, саветника председника САПЕНС-а, Момчила Вукановића, као и председника Општинске организације пензионера Смедеревске Паланке, Слободана Пантића. Први човек плањанских пензионера поздравио је и председника општине Страхињу Павешковића и захвалио на 100 каранфила за лепши пол и 50 чоколада за децу из Предшколске установе „Дечје царство“.

Иначе „Дечје царство“ годинама присуствује овој свечаности, те захвалност иде и директорки ПУ Маји Старчевић, као и васпитачима који су довели децу у Удружење, истакао је Милосављевић, који је поздравио и Златана Корунковића из

Слева надесно: председник ОО пензионера Смедеревске Паланке, Слободан Пантић, председник Савеза пензионера Србије, Андреја Савић и председник Удружења пензионера Велика Плана, Миодраг Милосављевић

Црвеног крста и Зорана Стефановића из Организације слепих и слабовидих.

Председник Савеза пензионера Србије, Андреја Савић, честитао је празник свим дамама општине Велика Плана, рекавши да је то удружење пензионера једно од успешних у саставу Савеза пензионера Србије.

У програму који је уследио наступила је хорска секција која је извела песму у част 8. марта, чији је композитор песник Миодраг Мика Милосављевић. Изложбу је обишло око 150 посетилаца.

М. Милосављевић

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА МУП СРБИЈЕ 8. МАРТ ПРОСЛАВИЛО СВЕЧАНО

Жене – темељ љубави, пажње и подршке

Осми март је дан када се свет заустави на тренутак да ода признање свим женама које га чине лепшим, снажнијим и мудријим. Овај празник није само прилика да им се упуте лепе речи, већ и тренутак да се подсетимо значаја њихове борбе, постигнућа и улоге у друштву. Иако је 8. март препознат као Међународни дан жена, то је и дан да се сетимо свега што жене чине за нас, а нарочито мајке, супруге, сестре, баке, које су темељ љубави, пажње и подршке у нашем животу. Дан када им пружамо подршку, а лепе честитке постају изрази наше захвалности.

Тако је било и када је Удружење пензионера МУП Републике Србије, 6. марта организовало прославу овог празника, у просторијама Удружења пензионера СМУП, у Булевару краља Александра. Прослави је присуствовало око 60 чланица, и 11 чланица Удружења пензионера СУП Београд. У име осталих чланова њима су се обратили и пожелели добро здравље и срећу председник Управног одбора Удружења пензионера МУП Србије, Владимир Алексић, и председник Удружења пензионера СУП Београд, Томислав Павловић.

Прослави су присуствовали и чланови УО Удружења пензионера МУП Љубомир Алексић, Радман Кујовић, Гордана Јековић, Ружица Бајчетић, председник Надзорног одбора Срђан Илић, секретар Милета Балтић, као и председник Удружења пензионера бившег СМУП, Драгче Димитријевић.

Овим лепим поводом организован је и пригодан коктел, а уз музику оркестра „Мелем“ дуго се играло и певало, и дружило у пријатном расположењу.

На крају, изразимо свим женама овога света пуну захвалност, поштовање и дивљење и пожелимо им здравље, срећу и много радости.

Милета Балтић

ПИРОТСКЕ ПЕНЗИОНЕРКЕ ПЕСМОМ И ИГРОМ ОБЕЛЕЖИЛЕ ДАН ЖЕНА

Весело до касно у ноћ

Не памти се заиста да је тако весело и раздрагано било и да је у толиком броју икад био обележен Међународни дан жена у Градској организацији пензионера Пирот као ове године. Било је 70 жена, што је чинило 80 одсто од укупног броја гостију.

Како само зна и уме да припреми и организује прославу, ова пензионерска организација задивила је све присутне у хотелу „Дијана“ код Пирота. Према речима председника ГОП Пирот, Јована Николића, то је било до сада организацијски невиђено. И саме чланице су све изненадиле својим ангажовањем: Зорица Милић, Бранислава Голубовић, Мирјана Цолић, Олгица Петковић и Грана Ранчић, свака на свој начин допринела је овако лепој организацији прославе Дана жена, рекао је веома задовољни Николић. Свака од присутних жена добила је и букет каранфила.

Даме и они малобројни мушкарци су, не марећи за године, уз звуке хармонике и музике уживо, играли и певали, били неуморни. Једноставно, заборавили су на своје свакодневне проблеме. Мира Минчић, Љиљана Ђорђевић, Сузана Веселиновић и Вера Стаменовић су нам као „из топа“ углас рекле: „Било је лепо, прелепо. Долазимо на овај дан редовно да га опуштено, песмом и игром, обележимо“.

Стево Панакијевски

Степен телесног оштећења

? Д. Г., Прељина: Као последица дијабетеса ми је утврђено телесно оштећење у висини 80 процената. После тога ми се стање још погоршало и морао сам да будем оперисан. Да ли због погоршања здравственог стања имам право на поновно утврђивање степена телесног оштећења и да ли треба да поднесем нови захтев?

Одговор: Да би се утврдило да ли код Вас постоји виши степен телесног оштећења, требало би да са новом медицинском документацијом поново поднесете захтев за утврђивање процента телесног оштећења. На основу прегледа и медицинске документације, лекарска комисија ће утврдити да ли је због погоршања здравственог стања дошло и до промена у степену телесног оштећења.

Право предузетника на старосну пензију

? К. В., Београд: Имам приватну радњу (и статус предузетника) и ове године идем у старосну пензију. Да ли морам да одјавим радњу?

Одговор: Према Закону о привредног регистра и прекида осигурање. Уз захтев за остваривање права на пензију треба да доставите уверење о обављању предузетничке делатности од Агенције за привредне регистре.

Особе са ТНП могу да се запосле

? К. М., Стара Пазова: Моја мајка има 55 година и прима накнаду за туђу негу и помоћ. Брат сад хоће да је запосли у својој фирми. Да ли је то могуће.

Одговор: Потреба за помоћи и негом другог лица не мора да значи да је код те особе настао и потпуни губитак радне способности, односно да је она потпуно и трајно неспособна за рад. Из наведеног произлази да особе код којих је утврђена потреба за помоћи и негом другог лица, као и особе са телесним оштећењима, могу да буду пријављене на осигурање и да буду радно ангажоване, у мери у којој им то дозвољава природа обољења и тежина повреде или болести.

Нега инвалидног детета и право на пензију

? Б. Г., Десимировац: Чула сам да родитељ који негује инвалидно дете има право на старосну или превремену старосну пензију кад напуни 60 година ако је дете сто одсто инвалид. Је ли то тачно?

Одговор: Информација коју сте чули се односи на прописе Закона о социјалној заштити. Наиме, један од родитеља који није у радном односу а који најмање 15 година непосредно негује своје дете које је остварило право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, има право на посебну новчану накнаду у виду доживотног месечног новчаног примања. Уколико родитељ није корисник пензије, ово право може да оствари када наврши општи старосни услов за пензију према прописима о пензијском и инвалидском осигурању. Ако родитељ оствари право на пензију након стицања права на посебну новчану накнаду, има право да бира између своје пензије и посебне новчане накнаде. Детаљније информације у вези са остваривањем овог права можете добити у центру за социјални рад.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

! Више информација о свим питањима из области пензијског и инвалидског осигурања доступно је на сајту РФ ПИО www.pio.rs

Привремено и коначно решење

? Г. В., Куршумлија: Од пре недељу дана сам и званично пензионер. У решењу које сам добио од Фонда ПИО пише да није коначно. Чуо сам да постоје привремена и коначна решења али молим вас да ми разјасните да ли смо ми у лошијем положају од оних који одмах добију коначно решење.

Одговор: То што је решење којим Вам је признато право привремено не значи да је право на пензију временски ограничено. Исплата пензије се не доводи у питање и врши се по привременом решењу све док се не стекну услови да се новим решењем одлучи о коначном износу пензије.

Привремено решење се доноси ако су испуњени услови за остваривање права на пензију, али се на основу чињеница и података утврђених у матичној евиденцији не може одлучити о коначном износу пензије.

Привременим решењем се одређује аконтативни износ пензије који се исплаћује кориснику и који се усклађује на начин предвиђен за усклађивање

пензија. У образложењу решења се увек наводе разлози због којих није било могуће донети коначно решење и одредити коначан износ пензије.

Након утврђивања недостајућих чињеница и података, привремено решење се, по службеној дужности, замењује решењем којим се одређује коначан износ пензије и то од дана утврђивања права на пензију по привременом решењу.

Ако у року од три године од дана правоснажности привременог решења нису утврђене недостајуће чињенице и подаци, аконтативни износ пензије постаје коначан, о чему се доноси решење по службеној дужности.

Потврда о неисплаћеним пензијама

? Ј. Б., Баточина: Сестра и ја смо наследнице оца који је преминуо пре два месеца. Оставински поступак је покренут али нам је нотар тражио и потврду о неисплаћеним пензијама. Где и како се добија та потврда?

Одговор: Потврду о неисплаћеним пензијама за потребе оставинског поступка издаје филијала Фонда ПИО која је вршила исплату пензије. Не постоји образац захтева, већ захтев можете да напишете у слободној форми и да га предате на шалтеру надлежне организационе јединице Фонда (шалтери раде сваког радног дана од 8 до 15 часова), а потврда ће бити послата на адресу подносиоца захтева. Од документације је потребна копија извода из матичне књиге умрлих и лич-

на карта подносиоца захтева на увид.

Уколико нисте у могућности да дођете у филијалу, можете упутити захтев за издавање потврде о неисплаћеним пензијама и поштом на адресу надлежне филијале Фонда ПИО.

У случају да вам је потврда хитно потребна (ако је већ заказано рочиште) постоји могућност да се обратите директно служби за исплату пензија у надлежној филијали и да добијете потврду истог дана.

СОМБОРСКИ ПЕНЗИОНЕРИ ПОСЕТИЛИ КИКИНДУ

Град теракоте одушевио знаменитостима

Ушара, Кика, сувача и теракота само су нека од обележја града на североистоку Баната, којим су сомборски пензионери, крајем фебруара, отворили овогодишњу сезону путовања. Иако изузетно хладан, тај двадесети фебруарски дан је искоришћен и за посету Градском удружењу пензионера Кикинда где је Сомборцима приређена топла добродошлица, након чега је уследила шетња са локалним водичем кроз некадашњи аустроугарски „диштрик“, који је током векова прерастао у складну варош музејских комплекса и очаравајуће уклопљених архитектонских стилова јавних објеката.

Фасцинирани богатим архитектонским наслеђем, али и историјским збиркама и споменицима културе, на хладноћу су сви заборавили заокупљени причом, легендама и историјским чињеницама, као и пажљивим избором кадрова и објеката за фотографисање које ће меморисати као драгу успомену.

А тога је било напретек: од јата јединки сова начичканих у крошњама дрвећа у центру града, по чему је Кикинда позната широм Европе, преко јединственог млина, збирке скулптура од теракоте, до мамутице Кике старе пола милиона година. Једном речју, све набројано је оставило снажан утисак, а остала је недоуми-

Мамутица Кика је јединствен археолошки експонат у свету

Пензионери испред Градске куће у Кикинди

ца који локалитет је заузео победничко место.

Мамутица Кика, откривена пре готово три деценије, нашла је своје окриље у згради некадашњег Магистрата, данашњег Народног музеја. Висока 4,7 метара, дуга око седам и са кљовама од 3,5 метра, она је јединствен археолошки експонат у свету.

И најбоље сачувана сувача у читавој Европи и данас изненађује својим изгледом, па чак и функционалношћу, као да ће сваког тренутка под њен кров млинар да упрегне коње у точак како би се самлела пшеница.

А до заласка сунца тог хладног фебруарског дана остало је времена и за обилазак простора вајарске колоније „Тера“ у коју се сливају уметници из целог света, стварајући монументална дела у глини чија висина некада прелази и четири метра а која се пеку у јединственој на свету пећи огромних габарита.

Како је дан био кратак и за посету музејској збирци скулптура и предмета од теракоте, јавила се идеја о повратку Кикинди негде у септембру, можда баш на чувене Дане лудаје.

Иванка Огњанов

ЈОШ ЈЕДНО ДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА БАЈИНЕ БАШТЕ

Пензионерке прославиле празник

И ове године Удружење пензионера из Бајине Баште организовало је осмомартовску забаву за своје чланице. У ресторану „Милошев конак“ окупило се 160 пензионерки и пензионера из Бајине Баште, Братунца, Зворника, Сребренице и Склана. Присутне је поздравио Недељко Ракић, председник бајинобаштанског Удружења пензионера, који је подсетио на значај Међународног дана жена и позвао сараднике да пензионеркама уруче цвеће. Лепој атмосфери допринела је и добра музика, што је стандард када је ово удружење пензионера у питању.

– Провели смо дивно вече. Било је баш весело. Дошла сам са осмочланом групом из Склана. На дружења која организују пензионери из Бајине Баште идем последње три године – рекла је Милена Стевановић.

Осмомартовска забава оправдала очекивања

Из Зворника је пристигло 20 представника трећег доба.

– Редовно долазимо на дружење у Бајину Башту. Сваки пут се вратимо задовољни. Посебно бих похвалила домаћина што се

побринуо да нам поклоне по каранфил – нагласила је Зворничанка Јованка Катановић.

Задовољна је овогодишњом прославом и Милица Тришић из Бајине Баште.

– Одувек сам волела дружења која су се својевремено организовала у „Ламинату“ где сам провела већи део радног века. Захваљујући активности нашег удружења и бројним излетима обишла сам многа места у Србији. Желим да похвалим руководство нашег удружења, на челу са председником Неђом Ракићем, и председником Комисије за туризам и друштвени рад, Мићом Стаменићем, за одличну организацију осмомартовске забаве – истакла је Милица Тришић.

М. Андрић

Да ли сте знали ...

– да се Светски дан књиге и ауторских права од 1995. године обележава сваког 23. априла? Порекло овог датума води из Шпаније, где се он обележава још од 1923. у част писца Мигела де Сервантеса који је умро на тај дан. У Каталонији је и део прославе дана Св. Ђорђа када по традицији мушкарци вољеним женама доносе руже, а оне узвраћају књигом. Половина годишње продаје књига у Каталонији везана је за овај период у коме се размени више од 400.000 књига и око четири милиона ружа.

– да су најпосвећенији читаоци Американци? Они у читању проведу у просеку седам сати недељно, односно, скоро 357 сати годишње. На другом месту су Индијци који читају само пет минута мање недељно. Ове две државе су на водећим местима и по броју прочитаних књига годишње: просечан становник САД прочита око 17 књига за годину дана, а у Индији 16 књига. Трећа на обе ове листе је Велика Британија.

– да су, према подацима из јануара ове године, Вијетнам и Кина најбоље рангиране земље када су у питању корисници е-књига? Да чита електронске књиге навело је 47 одсто испитаника из Вијетнама, као и 45 одсто из Кине. Чудан случај је Јапан, где су развијени први е-читачи, али, парадоксално, целокупно тржиште дигиталних књига никада се није заиста високо развило. Претпоставља се да је разлог висока цена тих садржаја.

– да је Конгресна библиотека у Вашингтону, основана 1800, са својих 178 милиона предмета и 1.350 километара полица за књиге, највећа библиотека на свету? Годишње има 1,9 милиона посетилаца, а буџет библиотеке је скоро 839 милиона долара. Друга је Британска библиотека у Лондону, национална библиотека Уједињеног Краљевства, са више од 170 милиона артикала и 1,75 милиона посетилаца, а трећа Руска државна библиотека у Москви коју посети око пола милиона људи годишње, а располаже са 126,1 милион предмета.

– да највише библиотека на свету у односу на број становника има Словачка? Ова земља на 100.000 становника има чак 138 библиотека, а следе је западнопацифичка држава Палау са 113 и Финска са 110 библиотека. Најмање библиотека имају Сомалија – 0,01 библиотеку на 100.000 становника, и Јемен са 0,02 библиотеке.

Лековите мисли

Знање је као замајац. Што га више користимо, све је сјајније. Некима је савест мирна. Уопште је не користе!
Своју прљаву прошлост однео је на хемијско чишћење. Слаби смо ученици. Прошлост никако да нас научи памети!
Показао је своје право лице. Маска му се излизала! Нечасни људи не морају да враћају дуг части!

Душан Старчевић

Доскоци

Најбучнији су они којима смо шапутали у школи. Ветрењача и полтрон увек знају с које стране ветар дува.
Није ни богу лако. Он све види. Овде се за сваким коњем диже прашина. Такви су нам путеви.
Живећи у прошлости, пропустили смо будућност. Делим ваше мишљење. По друштвеним мрежама.

Раде Ђерговић

Штедња

Сишао сам с ума. Плашим се висине. Штедим на трошковима живота. Живим од илузија.
И продавци магле су пред банкротством. Магле све више, а купаца све мање. Паметан. Пузећи најлакше се усправи.
Пасти с коња на магарца није тако страшно. Страшно је ако лупимо на земљу. Навалили су са свих страна. Морао сам да се повучем у себе.
Милица Јевтић

Време

Прошлост нам се враћа, а никад није ни отишла. Чекамо наше време и живот прође.
Више узимам него што дајем, за критику не хајем. Увели смо капитализам, недостаје нам капитал.
Увек се подесим на дволично понашање. Плитак џеп нико неће да оперише.

Радомир Станојковић

Притисак

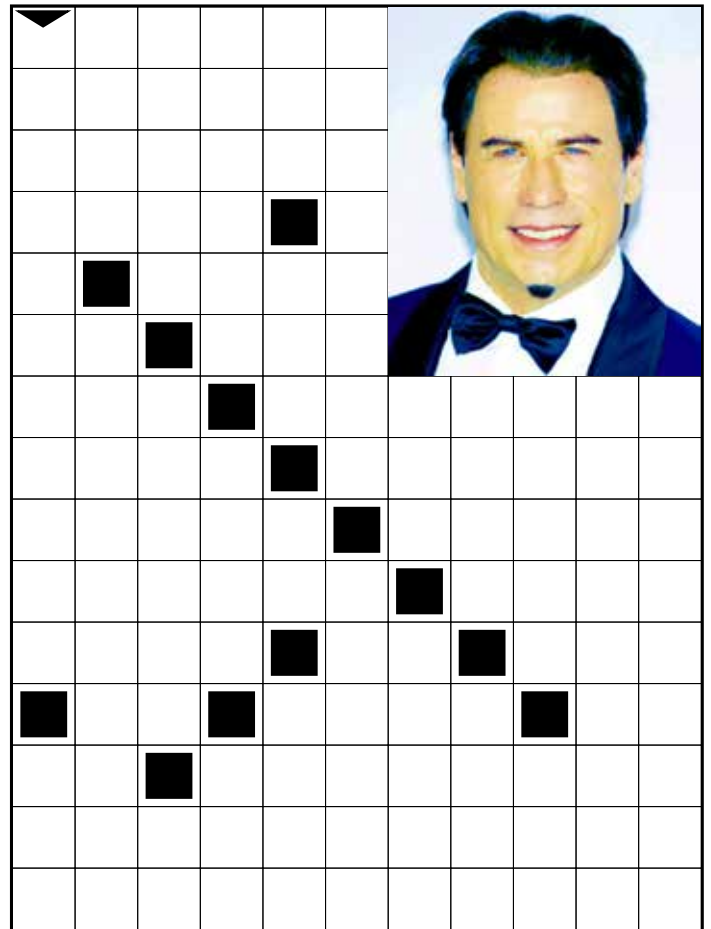
Преживео сам најтежи удес. Прегазило ме време. Ђаво ми не да мира. Он никад није за договор.
Не дижем главу од посла, него само руке. Откако не радим на себи, сви кажу да сам нерадник.
У свему смо попустили. Једино притисак нам се диже. Нико не воли своју старост, а сви жале за старим добрим временом.

Милен Миливојевић

шареница шареница шареница

СКАНДИНАВКА

АУТОР: РАЈКО КУЗМА- НОВИЋ	ТИХОМИР ОД МИЉА	КОЊ АРАП- СКЕ РАСЕ	ДОЊИ У НОВО МЕСТО ЖИВЉЕЊА	ЦРКВЕНО ПРОКЛЕТ- СТВО	НАПРАВА ЗА НАБИЈАЊЕ	СОЛИ СИРЋЕТНЕ КИСЕЛИНЕ
УСКА, ТАНКА						
ДРЖАВ- ЉАНИН ИРАНА						
ГРАДИТИ, ВАРОШИЦЕ (ТУРЦ.)						
ПРОКТЕВ ЗА ЈЕЛОМ						
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ДИЗАЊЕ НИВОА МОРА	РЕД У БАШТИ				
		ЧУВАР РЕДА				
ПРАВО ПР- ВЕНСТВА (ЛАТ.)						
ВАЗДУХО- ПЛОВЦИ						
УГАНДСКИ ДИКТАТОР АМИН				СТРВО- ДЕРНИЦЕ (МН.)	ВОДЕЊИ СЛОЈ ДРУШТВА	РЕСКИР
СТРУЧЊАК КОЈИ МАСКИРА ГЛУМЦЕ						
ОБЛАСТИ ПРОСТИРА- ЊА (ЛАТ.)						
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	КОРАК НАПРЕД	ДОЊИ ДЕО НОГЕ (МН.)	ФИЗИЧКИ (СКР.)			
			ГОТОВАН, НАМЕТНИК			
ПОПИТИ ДО КРАЈА						
СТАТИВ						
ОМОТАЧИ СТАБЛА ДРЕВЕТА					ПАПИН ПРИХОД	АМЕРИЧКА СВЕМИР- АГЕНЦИЈА
РАШИВЕН ПО ШАВУ						
НИВО						
ДРУГАЧИ- ЈЕ (ЛАТ.)						
СТРАНИЦА ПРАВОУГ. ТРОУГЛА						

Све речи из пописа упишите у укрштеницу тако да добијете исправну укрштеницу.

11 слова: РАДНА НАВИКА, СТРАНИ НОВАЦ, ЏОН ТРАВОЛТА,

10 слова: ТОТАЛНИ РАТ,

9 слова: АНАЛИТИКА, НАЗАРЕНАЦ,

8 слова: ИТАЧАНИН, РЕАКТОРИ,

7 слова: ПРЕСЛАН,

6 слова: ДЛАКАВ, ИГУАНА, ЈАГОДА, НАКАНА, ОВАЛНЕ, ТИРАНИ, ТЛОЦРТ, ЏАНДАР,

5 слова: ИЗРАЗ, ЛАГЕР, ЛАРУС, НАКИТ, СОЧАН,

4 слова: АВАР, АНДИ, АУЛА, ДЕЦИ, ЕРОС, ЕТАН, ОТАД, САВО, СУЗА, ТАСТ, ТРИК,

3 слова: АНН, ВКО, ВОЈ, ВРС, ЕГИ, ИНА, НИВ, СИР, СКП,

РЕШЕЊЕ: танана, иранац, касабе, апетит, леја, примат, летачи, иди, месекер, ареаи, физ, испити, сталак, коре, опара, разина, алијас, катеа.

РЕШЕЊЕ: џандар, овалне, накана, трик, к, р, таст, ат, вко, вој, преслан, отад, игуана, лагер, израз, тлоцрт, аула, анди, ис, сир, ерос, те, вр, итачанин, реактори, назарац, аналитика, траволта, јагода, игуана, накана, овалне, тирани, тлоцрт, џандар, сочан, ларус, нажит, израз, лагер, ларус, нажит, сочан, авар, анди, аула, деци, ерос, етан, отад, саво, суза, таст, трик, ина, нив, сир, скп, анн, вко, вој, врс, еги.